

P R O G R A M

hospodárskeho a sociálneho rozvoja
Zmeny a doplnky č. 1

obce Krpel'any

Okres MARTIN, Žilinský samosprávny kraj

September 2016

Obsah

ÚVOD.....	3
1 ANALYTICKÁ ČASŤ.....	4
1.1 Charakteristika územia.....	5
1.1.1 Administratívne začlenenie	5
1.1.2 Riadenie a samospráva.....	5
1.1.3 Plochy pozemkov v katastrálnom území Krpeľany.....	6
1.1.4 Historický a urbanistický vývoj obce	7
1.2 Prírodný potenciál	9
1.2.1 Geomorfologické pomery.....	9
1.2.2 Klimatické pomery.....	9
1.2.3 Hydrologické pomery	10
1.2.4 Kvalita ovzdušia	10
1.2.5 Pôda.....	10
1.2.6 Nerastné suroviny	11
1.2.7 Rastlinstvo a živočíšstvo	11
1.2.8 Lesníctvo.....	12
1.2.9 Poľnohospodárstvo	12
1.2.10 Životné prostredie	13
1.3 Demografický potenciál.....	17
1.3.1 Počet obyvateľov	17
1.3.2 Vývoj počtu obyvateľov.....	17
1.3.3 Veková štruktúra (podľa pohlavia)	18
1.3.4 Prirodzený prírastok a migrácia obyvateľstva	19
1.3.5 Národnostné zloženie.....	19
1.4 Životná úroveň	20
1.4.1 Bývanie	20
1.5 Ekonomický potenciál	21
1.5.1 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	21
1.5.3 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva.....	22
1.5.4 Podnikateľská sféra	23
1.5.5 Hospodárenie obce	24
1.6 Technická infraštruktúra.....	25
1.6.1 Dopravná infraštruktúra.....	25
1.6.2 Inžinierske siete	27

1.6.3 Zásobovanie teplom	30
1.7 Občianska infraštruktúra a vybavenosť	31
1.7.1 Infraštruktúra vzdelávania.....	31
1.7.2 Sociálna infraštruktúra	32
1.7.3 Zdravotná infraštruktúra	32
1.7.4 Kultúrny potenciál	32
1.7.5 Kultúrne pamiatky	34
1.7.6 Športová infraštruktúra a cestovný ruch.....	35
1.8 Postup spracovania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja.....	36
obec KRPEĽANY	36
1.8.1 Opis rozvojovej stratégie.....	37
1.8.2 Zabezpečenie a realizácia	38
1.9 SWOT analýza	39
1.10 Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja	43
1.10.1 Kľúčové disparity	43
1.10.2 Faktory rozvoja	44
2 STRATEGICKÁ ČASŤ	45
2.1 Špecifické ciele	45
3 PROGRAMOVÁ ČASŤ	47
3.1 Opatrenia.....	47
4 REALIZAČNÁ ČASŤ	50
5 FINANČNÁ ČASŤ	54
6 Prílohy	56

ÚVOD

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (PHSR), spolu s územným plánom, je základným a kľúčovým dokumentom pre riadenie samosprávy, ktorý vychádza z poznania situácie a konkrétnych potrieb obyvateľov, podnikateľov, záujmových skupín a ďalších subjektov v území, formuluje svoju predstavu o budúcnosti spolu s činnosťami a projektmi na jej zabezpečenie.

PHSR koncepčne, systémovo analyzuje a určuje budúcnosť rozvoja spolu s činnosťami, investičnými projektmi so zdrojovým krytím na jej zabezpečenie. Vytvára rámec, ktorého naplnenie bude zárukou, že PHSR nebude zbytočne rozsiahlym a len popisným zoznamom nereálnych zámerov (zoznamom vecí, na ktoré obec nemá peniaze), ale skutočným strategickým rozvojovým dokumentom s cieľom dosiahnuť rast životnej úrovne na konkrétnom území.

PHSR je v zmysle Zákona č.309/2014 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja základným dokumentom, podľa ktorého sa vykonáva podpora regionálneho rozvoja. Regionálny rozvoj sa realizuje s finančnou podporou Európskej únie prostredníctvom štrukturálnych fondov, s finančnou podporou štátu prostredníctvom programov štátnej pomoci, dotácií a preto je podmienkou, aby PHSR obce nadväzoval na strategické a programové dokumenty na národnej úrovni (Národná stratégia regionálneho rozvoja, Partnerská dohoda, Program rozvoja vidieka 2004-2020, Operačné programy) a dokumenty podpory na regionálnej úrovni (PHSR Žilinského samosprávneho kraja).

Pri tvorbe PHSR obce boli uplatnené základné princípy a to, že je založený na kvalitných a overených dátach, je v súlade s udržateľným využívaním hodnôt a zdrojov obce Krpeľany a je výsledkom komplexných analýz.

PHSR obce Krpeľany je vytvorený partnerstvom hlavných aktérov v obci, tak ako to ustanovuje uvedené znenie zákona.

Vízia strategického rozvoja je vyjadrená v konkrétnych rozvojových projektoch.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja prinesie pre obec výsledný očakávaný efekt len vtedy, ak budú obec, podnikatelia a inštitúcie spolupracovať a vzájomne sa podporovať.

Spracovaním Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Krpeľany bola poverená RRA DT Ing. Janka Mikušáková a Ing. Libuša Bajanová, ktoré majú so strategickým plánovaním skúsenosti a venujú sa odbornému poradenstvu v oblasti regionálneho rozvoja.

1 ANALYTICKÁ ČASŤ

Pri spracovaní PHSR obce Krpeľany spracovateľ vychádzal zo získaných materiálov o histórii obce, o jej doterajších aktivitách, zo štatistických údajov a údajov ÚPSVaR.

Dôležitým materiálom v analytickej časti spracovania dokumentu bol dokument PHSR obce na roky 2007 - 2016.

Obec Krpeľany má spracovaný územnoplánovací dokument - **Územný plán obce.**

A) Audit zdrojov

Profil obce bol na základe podkladov získaných spracovateľom spracovaný za aktívnej účasti Obecného úradu, spoločenských a mimovládnych organizácií v obci, občanov a zástupcov podnikateľskej sféry.

B) SWOT analýza

SWOT analýza bola spracovaná zo získaných relevantných informácií Obecného úradu Krpeľany a vlastného zisťovania spracovateľa. Jej definitívna podoba bola spracovaná po konzultácii so starostom obce. V SWOT analýze boli definované silné, slabé stránky, príležitosti a ohrozenia.

B) Faktory rozvoja a kľúčové disparity

Na základe výsledkov SWOT analýzy boli spracovateľom definované faktory rozvoja a kľúčové disparity.

1.1 Charakteristika územia

1.1.1 Administratívne začlenenie

Obec Krpeľany patrí od roku 1997 do Žilinského kraja, okres Martin- historický región Turiec. Obec zaraďujeme do kategórie stredne veľkých vidieckych sídiel.

Zdroj: <http://krpelany.oma.sk/>

1.1.2 Riadenie a samospráva

Obec Krpeľany je samostatný samosprávny územný celok SR združujúci občanov s trvalým pobytom a subjekty vykonávajúce činnosť na území obce. Je právnickou osobou, hospodári s vlastným majetkom a majetkovými právami.

Základnou právnou normou obce je štatút obce, všeobecne záväzné nariadenia, uznesenia orgánov obce.

Základnou úlohou obce je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a potreby jej obyvateľov.

Orgánmi obce sú obecné zastupiteľstvo a starosta obce. Starosta obce je v zmysle Zákona 369/1990 o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov najvyšším výkonným orgánom obce a zároveň štatutárom.

Obecné zastupiteľstvo rozhoduje o základných otázkach života obce, najmä určuje zásady hospodárenia a nakladania s majetkom obce. Počet poslancov Obecného zastupiteľstva v Krpeľanoch je 9.

Orgánmi Obecného zastupiteľstva sú obecný úrad ako výkonný orgán obecného zastupiteľstva, komisie OZ ako poradné iniciatívne a kontrolné orgány a kontrolór obce. V obci je zriadených šesť komisií: Komisia na ochranu verejného záujmu pri výkone verejných funkcionárov, Komisia ekonomická, Komisia výstavby a územného plánovania, Komisia ochrany verejného poriadku a ochrany životného prostredia, Komisia mládeže, školstva a kultúry, Komisia telovýchovy a športu.

Obec je spolu s ďalšími obcami zriaďovateľom Spoločnej úradovne so sídlom v Sučanoch.

Zastrešuje prenesený výkon štátnej správy na úseku stavebného poriadku.

Obec je členom ZMOS, ZMOT, Združenie turčianska vážsko-fatranská cesta, Občianske združenie MAS Mikroregión Fatry v Turci.

1.1.3 Plochy pozemkov v katastrálnom území Krpeľany

1. V roku		2014
Celková výmera		1388
Z toho poľnohospodárska pôda	orná pôda	51
	TTP	266
	záhrady	14
	celkom	331
Nepoľnohospodárska pôda	lesná pôda	871
	ostatné plochy	186
	celkom	1057

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Z tabuľky vidieť, že väčšinu katastrálneho územia obce tvorí lesná pôda (62,75 %), poľnohospodárska pôda predstavuje 23,85 % katastrálneho územia.

Obec Krpeľany je situovaná v severovýchodnej časti Turčianskej kotliny na nive a terase Váhu. Územie obce je ohraničené líniou prebiehajúcou od meandra pri osade Rieka na Sokol, ďalej na kótu Pod Válovmi, Kopu, Fatru, Tlstý diel smerom na Moguru a odtiaľ

hranicou na Úboč, popod Černákovo, Hriech, koryto rieky Váh, stredom rybníka Bôr do Krpelianskeho kanála jeho pravým brehom v dĺžke cca 300 m, končiacou obytnou zónou obce zo západnej strany a železničnou traťou Košice- Žilina až po osadu Rieka.

Územie sa rozprestiera v nadmorských výškach od 409 m n. m. až po hrebeňovú časť Veľkej Fatry, ktorej najvyšší bod je na kóte Kopa s nadmorskou výškou 1.187 m n. m.. Obec leží pod Krpelianskou priehradou, ktorá je I. stupňom tzv. hornovážskej kaskády, ktorá bola vybudovaná v rokoch 1952 – 1957. Umelá nádrž má objem 8,3 mil. m³.

Najnižším miestom územia je hladina Váhu pri Krpelianskej priehrade. Vodné pomery v katastri Krpelian sú viazané predovšetkým na rieku Váh, do ktorej vtekajú potoky z Veľkej Fatry, a to: Teplica, Vlachovník a Faterník. Celý komplex povrchových vôd patrí do povodia Dunaja.

Dominantou obce je Krpelianska priehrada s vodnými plochami a umelo vytvoreným riečištom Váhu a prírodným kanálom, a tiež kostol e.c.a.v. Svätej Trojice.

Zastavané územie obce sa možno rozčleniť do dvoch relatívne samostatných častí: historické, pôvodné územie obce - staré Krpeľany a nová povojnová zástavba – nové Krpeľany.

Obec Krpeľany je od okresného mesta Martin vzdialená 18 km a susedí s obcami: Šútovo, Ratkovo, Nolčovo, Kral'ovany, Stankovany, Ľubochňa a mestom Turany.

1.1.4 Historický a urbanistický vývoj obce

Územie Turca obýval ľud kultúry s kanelovanou keramikou, ktorý si budoval svoje sídla na vyvýšených terasách Malej a Veľkej Fatry. V tom období si ľud lužickej kultúry vybudoval nové sídlisko na južnom úpätí Kaličnej v chotári Krpelian, ktoré pretrvalo až do rímskej doby. V dobe rímskej sa na strategicky významných miestach stavali hradiská a jedným z nich bol i hrádok Pohanovo. Hrádok Pohanovo bol osídlený aj po príchode Slovanov do Turčianskej kotliny, od druhej polovice 10. storočia až do roku 1250. Hrádok strážil vchod obchodnej cesty údolím Váhu z Liptova do Turca, spolu s hradiskom pri Ratkove a hrádkom Borsiny v chotári Šútovo. Popri Pohanove viedla dôležitá cesta, ktorá sa napájala na cesty z Ponitria a viedla z Blatnice cez Necpaly do Sučian, Nolčova, popri Pohanove cez Fatranský priesmyk do údolia Revúcej na Liptove. O vzniku Krpelian nie sú podložené správy, iba sa traduje, že na ľavom brehu Váhu bola

malá chatrč, ktorú obýval rybár menom Krp. Okrem rybárčenia sa zaoberal aj prevážaním ľudí z jedného brehu Váhu na druhý. Obrábal polia, ktoré sa nazývali Krpé lány. Pravdepodobne spojením týchto slov vznikol nový názov osady. Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1430, keď dedina patrila spolu s ostatnými okolitými dedinami pod sučianske panstvo. Do Sučianskeho panstva, ktoré vzniklo v 13. storočí, patrili aj obce Podhradie, Konské, Nolčovo. Prvým zemepánom panstva bol Miko, syn Detricha, potom jeho syn Biter, zakladateľ biterovskej vetvy Balašovcov, ktorá vlastnila sučianske panstvo do polovice 14. storočia. Najvýznamnejší predstaviteľ tohto rodu bol magister Donč, ktorému patrilo aj sklabinské panstvo. Po jeho smrti pripadlo územie zase panovníkovi.

V nepokojnom 15. storočí, v roku 1442, darovala kráľovná Alžbeta Sučianske panstvo Jurajovi Thurzovi. Krátko nato dobyl územie mocný Pongráč z Liptovského Mikuláša. Do začiatku 16. storočia sa vystriedali ako majitelia ešte Matej de Czece, Marek Myslenovič, Ján Podmanický, Ján Zápoľský a Benedikt Thuróczy. V roku 1527 prišli do Turčianskej stolice Révayovci a zasiahli do mocenských bojov. Striedanie majiteľov sa skončilo, keď sa dcéra Mikuláša Thuróciho, Marta, dedička majetku rodiny Thuróczych, vydala za Pavla Nyáryho, šľachtica pochádzajúceho z Bedegu (Maďarsko). Za podporu daroval panovník Ferdinand I. roku 1541 Vavřincovi Nyárymu sučianske panstvo, čím táto rodina získala vládu do roku 1848. Od roku 1566 popri Náryovcoch nachádzame v Krpel'anoch podľa archívov aj zemepanskú rodinu Huszárovcov. Obyvatelia dediny sa venovali prevažne poľnohospodárstvu, chovu dobytku a prácam v lesoch. Už koncom 19. storočia mal chotár Krpelian rozlohu 1.314 hektárov. V tomto období sa okrem poľnohospodárstva ľudia venovali malej remeselnej výrobe, hlavne mlynárstvu a pltníctvu. Vznikom samostatnej Československej republiky bolo vo februári 1919 obnovené obecné zastupiteľstvo. Obec patrila do Považskej Župy so sídlom v Martine. V období 30. rokov bola v obci vybudovaná základná škola, vznikli rôzne záujmové spolky (hasiči, 1924). Rozvoj Krpelian nastal hlavne po roku 1948, kde popri výstavbe a preložky železničnej trate sa v roku 1952 začalo s výstavbou vodnej elektrárne, ktorá bola ukončená v roku 1957. Výstavbou sa zmenil celkový vzhľad obce. Občania boli z pôvodného územia presťahovaní do tzv. nových Krpelian. Nová éra výstavby začala v 70. a 80. rokoch. V tom období sa postavilo okolo 90 rodinných domov. V rámci technickej vybavenosti vybudovali v obci materskú školu, dom smútku, športový dom, požiarňu zbrojnicu, plnoorganizovanú základnú školu, predajne Zdroja, Jednoty a modernizovalo sa zdravotné stredisko. Vybudovali sa nové miestne komunikácie.

Obyvatelia obce boli zamestnaní najmä v priemysle, len malá časť ich pracovala v obchode a poľnohospodárstve. V tomto období mala obec cca 1.050 obyvateľov.

Erb tvorí základný symbol obce. V modrom štíte na zelenej, zlatým pravošikmým chodníkom preloženej, vysokej pažiti zlatý pluh s kolieskom a striebornými radlicami.

Vlajka obce Krpeľany pozostáva zo šiestich pozdĺžnych pruhov vo farbách modrej (2/8), žltej (1/8), zelenej (1/8), modrej (1/8), bielej (1/8) a zelenej (2/8). Vlajka má pomer strán 2:3 a ukončená je tromi cípmi, t.j. dvomi zástrihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu.

Pečať obce Krpeľany je okrúhla, uprostred s obecným symbolom a kruhopisom OBEC KRPEĽANY. Pečať má priemer 35 mm, čo je v súlade s domácimi zvyklosťami a predpismi o používaní pečiatok s obecnými symbolmi.

1.2 Prírodný potenciál

1.2.1 Geomorfologické pomery

Podľa geomorfologického členenia (Štátny geologický ústav D.Š., 2010) spadá územie do Fatransko-Tatranskej oblasti, južná časť riešeného územia do celku Turčianska kotlina a podcelku Sklabinské podhorie, len malá časť územia na severe patrí do podcelku Turčianske nivy. Južná časť riešeného územia patrí do celku Veľká Fatra a podcelku Lysec. Územie bolo vytvorené eróznou-akumulačnou činnosťou Váhu a jeho prítokov v holocéne, nánosmi štrkových, piesčitých a kalových sedimentov. Nadmorská výška katastrálneho územia dosahuje od 409 m n. m. (niva Váhu) do 1187 m n.m. (Kopa), nadmorská výška v strede obce je 410 m n. m..

1.2.2 Klimatické pomery

Katastrálne územie obce Krpeľany, leží na hranici mierne teplej až chladnej oblasti, v okrsku studenom horskom mierne vlhkom, resp. mierne chladnom, veľmi vlhkom.

Priemerná ročná teplota sa tu pohybuje okolo 7°C, najchladnejším mesiacom je január (-3 až -4°C), najteplejším mesiacom júl (16°C) v kotline a pohoriach (14 - 15°C).

Priemerný úhrn zrážok je 700 – 800 mm. Najviac zrážok býva v letnom období (jún - júl) a najmenej vo februári. Obdobia so snehovou pokrývkou trvajú 60-80 dní a maximálna hrúbka snehovej pokrývky dosahuje 50-75 cm.

1.2.3 Hydrologické pomery

Hydrologicky patrí riešené územie do povodia Váhu, ktoré je rozčlenené na 7 základných povodí - kat. územie Krpeľany patrí do základného povodia Váh od ústia Oravy po ústie Varínky - odvodňuje ho rieka Váh so svojimi prítokmi. Krpeliensky kanál je zaradený medzi vodohospodársky významné vodné toky, ďalšími vodnými tokmi v území sú potoky: Biely potok (napája sa na Faterník), Teplica, Vlachovník, a Faterník. Oblasť Veľkej Fatry je Nariadením vlády SSR č.13/85 Zb. o niektorých chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd vyhlásená za chránenú vodohospodársku oblasť. V zastavanom území obce sa nachádza Mŕtve rameno rieky Váh. Veľkú časť katastrálneho územia zaberá vodná nádrž Krpelienska priehrada, ktorá sa nachádza severne od zastavaného územia. Nachádza sa tu aj vodná plocha Bôr, ktorá je len sčasti situovaná v k.ú. Krpeľany.

1.2.4 Kvalita ovzdušia

Zákon č. 478/2002 Z. z. o ochrane ovzdušia upravuje práva a povinnosti právnických a fyzických osôb pri ochrane ovzdušia pred vnášaním znečisťujúcich látok ľudskou činnosťou a spôsobom obmedzenia následkov znečisťovania.

V regionálnom meradle sa uplatňujú škodliviny zo spaľovacích procesov, oxid siričitý, oxidy dusíka, uhlíkovodíky, ťažké kovy. Doba zotrvania týchto látok v ovzduší je niekoľko dní, preto môžu byť v atmosfére prenesené do vzdialenosti niekoľko tisíc km od zdroja. Zdrojom znečistenia ovzdušia sú skôr lokálne kúreniská (hlavne počas zimnej vykurovacej sezóny a zhoršených rozptylových podmienok) a do určitej miery nadmerná doprava na ceste I/18 prechádzajúcej v nevelkej vzdialenosti ponad katastrálne územie a aj samotná cesta prechádzajúca obcou – vzhľadom však na to, že nejde o hlavný ťah, frekvencia na nej nevytvára významné zhoršenie ovzdušia riešeného územia. Za zdroj znečistenia možno do určitej miery považovať aj železničnú trať Bratislava – Košice.

1.2.5 Pôda

V obci sa nachádzajú aj pôdy s veľmi nízkou odolnosťou voči fyzikálno-mechanickému poškodeniu na strmých, poľnohospodársky využívaných svahoch s veľmi vysokou

potenciálnou náchylnosťou na procesy erózie a zosuvnosti sa nachádzajú v polohách vľavo popri ceste do Nolčova, v lokalite Hriech a Hradské. Tieto polohy sa tiahnu juhozápadným smerom až ku katastrálnej hranici a ďalej do obce Nolčovo. Väčšina poľnohospodársky využívaných pôd v obci patrí do kategórie s vysokou odolnosťou voči chemickému poškodeniu kyslých zrážok, ako aj vysokou odolnosťou voči zvýšeniu obsahu pohyblivých foriem kontaminantov. V území evidujeme minimálne poškodenie pôd.

V okolí obce sa vyskytujú nivné pôdy vyvinuté na nekarbonátogénnych nivných sedimentoch. Na svahoch Turčianskej kotliny budovaných horninami flyša sa najčastejšie vyskytujú hnedé pôdy často oglejené. Pôdnym typom územia sú fluvizeme, pôdny druh: piesočnatohlinité pôdy, stredne až silno štrkovité. Charakteristický je plytký pôdny profil. Pôdny kryt katastra obce Krpeľany je prevažne tvorený luvizemami v širšom okolí vodných tokov a fluvizemami v bezprostredných nivách týchto vodných tokov. Pôdny kryt v minulosti aj súčasnosti ovplyvnila rieka Váh a tunajšie menšie vodné toky. Dominantná časť katastra je tvorená fluvizemami, východne a severovýchodne sa nachádzajú luvizeme.

Bonita pôdy

Poľnohospodárske pôdy v Turčianskej kotline sú v rámci Slovenska hodnotené ako stredne produkčné pôdy. Lesné pôdy sú prevažne dobré, vo vyšších polohách menej dobré a v najvyšších polohách zlé. Z hľadiska kvality pôd, vyjadrenej BPEJ, sú tu pôdy zaradené do skupiny 6. – 9.

1.2.6 Nerastné suroviny

Nerastné suroviny sa v katastri obce nenachádzajú.

1.2.7 Rastlinstvo a živočíšstvo

Rastlinstvo/flóra na území obce je veľmi rozmanité, nachádza sa tu veľké množstvo významných druhov rastlín napr. orchidaceae, črievičník papučkový, bublinatka obyčajná, orobinec úzkolistý. Živočíšstvo je tu taktiež rôznorodé, vyskytuje sa tu, medveď hnedý, rys ostrovid, vlk dravý, tetraonidy, jašterica živorodá, ďateľ bielochrbtý, bocian čierny, muchárik bieločelý, kormorán veľký, volavka popolava, labuť veľká, hus siatinná, hus bieločelá, hus divá, kačica chrapka, kačica chrapačka, chochlačka vrkočatá, chochlačka sivá, hlaholka obyčajná, chochlačka morská, z obojživelníkov ropucha zelená. Ichtyofaunistické osídlenie vôd, napr. hlavatka podunajská, kolok vretenovitý,

podustva severná, nosáľ sťahovavý, lípeň tymianový, úhor európsky, červenica ostrobruchá, mrena severná, sumec západný, pstruh jazerný, zubáč veľkousty.

1.2.8 Lesníctvo

Lesy významne ovplyvňujú životné prostredie, vodné a pôdne pomery, vytvárajú prirodzené prostredie pre rastliny a živočíchy, sú zdrojom zdravia a osvieženia pre obyvateľov.

Obec Krpeľany je podhorskou obcou, podiel lesnej pôdy predstavuje 62,75 % z celkovej výmery katastra s prevahou bukových lesov.

Hospodárenie v tunajších lesoch sa musí riadiť regulatívami súvisiacimi s existenciou NP Veľká Fatra. Vlastníctvo je výlučne súkromné – fyzické osoby v podielovom spoluvlastníctve. Užívanie (obhospodarovanie) lesov vykonávajú dve právnické osoby:

- Lesné družstvo Krpeľany, ktoré tvoria prevažne fyzické osoby – členovia, členom je aj samotná obec Krpeľany s vlastníctvom 6,7 ha, obhospodaruje 96% lesných pozemkov.
- Urbár pozemkové spoločenstvo Ratkovo, ktoré tvoria členovia - vlastníci spoločnej nehnuteľnosti, spoločenstvo obhospodaruje 4% výmery lesných pozemkov.

Hospodárenie v lesoch je zamerané na produkciu akostnej drevnej hmoty pre drevospracujúci priemysel.

V území je 465,72 ha ochranných lesov, čo predstavuje 55,3 % z celkovej výmery lesných pozemkov. Majú prevažne funkciu pôdoochrannú, alebo sú to lesy na mimoriadne nepriaznivých stanovištiach. Ochranné lesy sa vyhlasujú rozhodnutím orgánu štátnej správy lesného hospodárstva podľa zákona o lesoch, v súčasnosti zákon č. 326/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov, na základe návrhu vyhotovovateľa plánu na dobu platnosti programu starostlivosti o les (v predchádzajúcom období lesného hospodárskeho plánu (LHP)). V ochranných lesoch možno schváliť osobitný režim hospodárenia, len ak tým nedôjde k obmedzeniu a ohrozeniu účelu, na ktorý boli vyhlásené.

V oboch kategóriách lesov je hospodárenie vykonávané tak, aby bola zabezpečená stála existencia lesa ako základnej a významnej zložky životného prostredia človeka.

1.2.9 Poľnohospodárstvo

Poľnohospodárska pôda predstavuje 23,85 % katastrálneho územia. V obci Krpeľany obhospodaruje poľnohospodársku pôdu spoločnosť AGRO WSM, s.r.o., ktorá má pôdu

v prenájme. Hospodári na cca 200 ha poľnohospodárskej pôdy - záhumienky. Ostatnú poľnohospodársku pôdu obhospodarujú občania obce individuálne pre vlastnú spotrebu. Z pohľadu rozvoja obce sú poľnohospodári dôležitým partnerom pri starostlivosti o krajinu.

1.2.10 Životné prostredie

Ochrana prírody (zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny)

Obec Krpeľany zasahuje svojim extravilánom do ochranného pásma Národného parku Veľká Fatra. K. ú. Krpeľany sa prelína so severnou časťou ochranného pásma, ktorá vedie v predmetnom území ľavou stranou koryta Váhu (proti toku) až k priehradnému múru Krpelianskej priehrady. Ďalej pokračuje na severozápadný okraj Krpelianskej priehrady, odkiaľ vedie severovýchodným až východným smerom po ľavom brehu rieky Váh (proti toku) po kraľoviansky most. Na území ochranného pásma platia podmienky ochrany, ktoré zodpovedajú druhému stupňu.

Do územia zasahuje Územie európskeho významu Veľká Fatra.

Biocentrum nadregionálneho významu:

- **Pod Sokolom - Kopa – Korbel'ka**

Staré vápencové bučiny, bukové jedliny i boriny, skalná vegetácia s výskytom niektorých prírodoochrane významných druhov rastlín, na rozlohe 757 ha.

- **Vodný tok Váh (hydricko-terestrický)**

Rieka Váh patrí k najvýznamnejším nadregionálnym biokoridorom, plní funkciu kontinentálnej migračnej trasy. Do územia biokoridoru zahŕňame staré koryto rieky Váh s príľahlými plochami. Staré koryto Váhu ma miestami zachovaný prírodný charakter, časť je regulovaná. Pozdĺž starého riečišťa Váhu sa zachoval komplex mokradi, tvorený vodnými plochami, vysokobylinovými a drevinovými porastmi. Paralelne so starým korytom je vybudovaný Krpelianský kanál, ktorý v území pôsobí ako bariéra (lichobežníkový betónový profil, vyvýšene, ťažko prekonateľne hrádze).

Biocentrum regionálneho významu:

- **Kľak – Tlstý diel**

Rozľahlé biocentrum v severnej časti Veľkej Fatry s vysokou krajinou diverzitou. Vyskytujú sa tu takmer všetky typy biotopov, od skalných spoločenstiev, cez lúčne a pasienkové, až po lesné ekosystémy. Významné je aj množstvo drobnejších údolných slatinísk a mokradi. Skalnaté vápencové vrcholy striedajú lesné porasty prirodzených

starých jedľobučin, rozdrobených výmladkových montánných bučín a jedľobučin i smrečín, vyskytujú sa vápencové bučiny a sutinové javoriny. Pestrú mozaiku dopĺňajú rozsiahlejšie lúčne spoločenstvá (v minulosti pravidelne kosene, v súčasnosti spásané) a zachovalé ochranné lesné porasty s prirodzeným drevinovým zložením.

▪ **Ekotón Veľká Fatra Ratkovo – Turčianska Štiavnička**

Ekotónový biokoridor v severnej časti Veľkej Fatry, vedie od Krpelianskej priehrady a Pod Sokolom – Kopa - Korbeľka okrajom lesných porastov s napojením na ekotón Krivánskej Fatry, dotýka sa Kľak – Tlstý diel a napája sa na Kantorsky potok v priestore parku v Turčianskej Štiavničke. Je hranicou medzi údolím Váhu a Veľkou Fatrou. Tvoria ho komplexy lesov, mozaiky trávnatých plôch a nelesnej drevinovej vegetácie, umožňuje migráciu na upätí Veľkej Fatry s prepojením cez biokoridory do Malej Fatry.

Genofondové lokality:

▪ **Pohanovo**

Stráne vyvýšeniny s teplomilnou drevinovou (zvyšky dubohrabín) i trávnobylinovou vegetáciou s viacerými významnými druhmi rastlín.

▪ **Košariská**

Sukcesne pozmenená degradovaná slatina.

▪ **Pod Sokolom (Hušte)**

Kalcifilná lesná (vápencové bučiny i boriny) i skalná vegetácia s výskytom hniezdísk sov, odpočinkové a úkrytové miesto niektorých druhov vodných vtákov na Krpelianskej nádrži, zimovisko murárika červenokrídeho.

▪ **Kopa (Králiké kôpka)**

Vápencové bučiny a bukojedliny s výskytom niektorých prírodoochrane významných druhov rastlín i živočíchov. Najpodstatnejšia časť prírodných hodnôt je sústredená v oravskej časti lokality.

▪ **Nižná Lipová – Magura – Tlstý diel**

Veľký komplex rozdrobených výmladkových montánných bučín a jedľobučin s rozsiahlejšími lúčnymi spoločenstvami (v minulosti pravidelne kosenými) s niektorými význačnými druhovo bohatými typmi fytoocenóz a prítomnosťou viacerých významných druhov rastlín (*Orchidaceae* a iné) i živočíchov.

▪ **Krpel'any Sihot' I**

Väčší zvyšok starého ramena Váhu s fragmentmi mokrad'ovej trávnobylinovej vegetácie. Susedí s fragmentom xerotermofilnej vegetácie s výskytom vstavačovitých rastlín, zarastajúcim náletom borovice lesnej.

- **Krpeľany Sihot' II**

Zvyšok starého ramena a malého štrkoviska s lemovými vrbinami.

- **Krpeľany Sihot' III**

Zvyšok menšieho starého ramena s vyvinutým starším vřbovým lužným lesom, s vodnou a litorálnou vegetáciou

Mokrade regionálneho a lokálneho významu

V databáze Centra mapovania mokradí SZOPK (Slobodník & Kadlečík 2000) sa v území a v jeho blízkosti vyskytujú mokrade regionálneho významu:

- Staré koryto Váhu od Krpelianskej priehrady (k.ú. Krpeľany, Nolčovo, Turany; plocha 3 600 000 m²)
- Krpelianska priehrada = VN Krpeľany (k.ú. Krpeľany, Ratkovo; plocha 1 260 000 m²) a lokálneho významu:
- Sihot' 1 (J od Krpelian, k.ú. Krpeľany; plocha 50 000 m²).

Ochrana drevín

V riešenom území nie sú evidované žiadne chránené stromy, chránené v zmysle § 49 zákona č. 543/ 2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.

Chránená vodohospodárska oblasť Veľká Fatra

V celom úseku ľavého brehu Váhu od Kľačian po Ružomberok sa nachádza Chránená oblasť prirodzenej akumulácie vôd Veľká Fatra (Nariadenie vlády SSR č. 13/1987 Zb.).

Ochrana ovzdušia (zákon 478 / 2002 Z. z. o ochrane ovzdušia)

Zákon upravuje práva a povinnosti právnických a fyzických osôb pri ochrane ovzdušia pred vnášaním znečisťujúcich látok ľudskou činnosťou a spôsobom obmedzenia následkov znečisťovania.

Tak ako v regionálnom meradle, aj v obci sa uplatňujú škodliviny zo spaľovacích procesov-oxid siričitý, oxidy dusíka, uhl'ovodíky a ťažké kovy. Doba zotrvania týchto látok v ovzduší je niekoľko dní, preto môžu byť v atmosfére prenesené do vzdialenosti niekoľko tisíc km od zdroja. Z ekologického a environmentálneho hľadiska situácia v regióne závisí od druhu a intenzity ekonomických aktivít a od štruktúry, intenzity a charakteru osídlenia.

Vývojový trend emisií základných znečisťujúcich látok je klesajúci, ako dôsledok sprísňujúcej sa legislatívy. Plynofikácia obce pozitívne prispela k ochrane ovzdušia. V menšom rozsahu sa znečisťuje ovzdušia aj spaľovaním domáceho odpadu.

Komunálny odpad (zák. č.223/2001 Z. z. o odpadoch)

Obec zabezpečuje vývoz komunálneho odpadu cez spoločnosť BRANTNER Fatra, s. r. o. Martin. V obci sa vykonáva separovaný zber odpadu (komponenty: papier, sklo, PET fľaše...).

Množstvo komunálneho odpadu za rok 2014 predstavuje 186,26 t

Množstvo komunálneho odpadu na 1 obyvateľa je 0,168 t

Množstvo vyseparovaného odpadu v obci za r. 2014: papier – 5,7 t, sklo- 20,52 t, šatstvo – 1,85 t, plasty - 8,06 t (ostatný odpad – 1,86 t + objemový odpad 10,00 t).

Starostlivosť o územie (zák. 50/1976 Z. z. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov).

Územné plánovanie sústavne a komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia. Okrem toho určuje zásady a vecnú časovú koordináciu činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno-historickú hodnotu územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi trvaloudržiateľného rozvoja.

Obec Krpeľany má spracovanú ÚPD.

Starostlivosť o lesy a pôdu (zák. 61/1977 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov

Zák. č. 543/2002 Z.z. o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu v znení neskorších predpisov)

Lesy sú podľa tohto zákona jednou zo základných zložiek životného prostredia, poskytujú pre priemysel trvalý zdroj drevnej hmoty. Lesy ovplyvňujú a zlepšujú podnebie, vodné a pôdne pomery, vytvárajú prirodzené prostredie pre mnohé druhy rastlín a živočíchov, aj ich spoločenstiev, uchovávajú prírodné krásy a sú zdrojom zdravia a osvieženia pre obyvateľstvo.

Starostlivosť o vodu (zák. č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (vodný zákon)

Podmienky na ochranu podzemných a povrchových vôd a ekosystémov vymedzuje zákon.

Tento zákon vytvára podmienky na všestrannú ochranu povrchových vôd a podzemných vôd vrátane vodných ekosystémov a od vôd priamo závislých krajinných ekosystémov, na zlepšenie stavu povrchových vôd a na ich účelné a hospodárne využívanie.

Do časti katastrálneho územia zasahuje Chránená vodohospodárska oblasť Veľká Fatra, vyhlásená Nariadením vlády SSR č. 13/1987 zo 6.2.1987. Jedná sa o územie, ktoré svojimi prírodnými podmienkami tvorí významnú prirodzenú akumuláciu vôd. V CHVO možno plánovať a vykonávať činnosť len ak sa zabezpečí všestranná ochrana povrchových a podzemných vôd a ochrana podmienok ich tvorby, výskytu, prirodzenej akumulácie vôd a obnovy ich zásob. Špeciálna ochrana sa realizuje formou stanovenia pásiem hygienickej ochrany pre všetky využívané zdroje pitnej vody a realizuje sa formou vyhlásenia ochranných pásiem pre prírodné liečivé zdroje. V katastrálnom území obce sa jedná o PHO zdrojov pitnej vody prameň Teplica.

1.3 Demografický potenciál

1.3.1 Počet obyvateľov

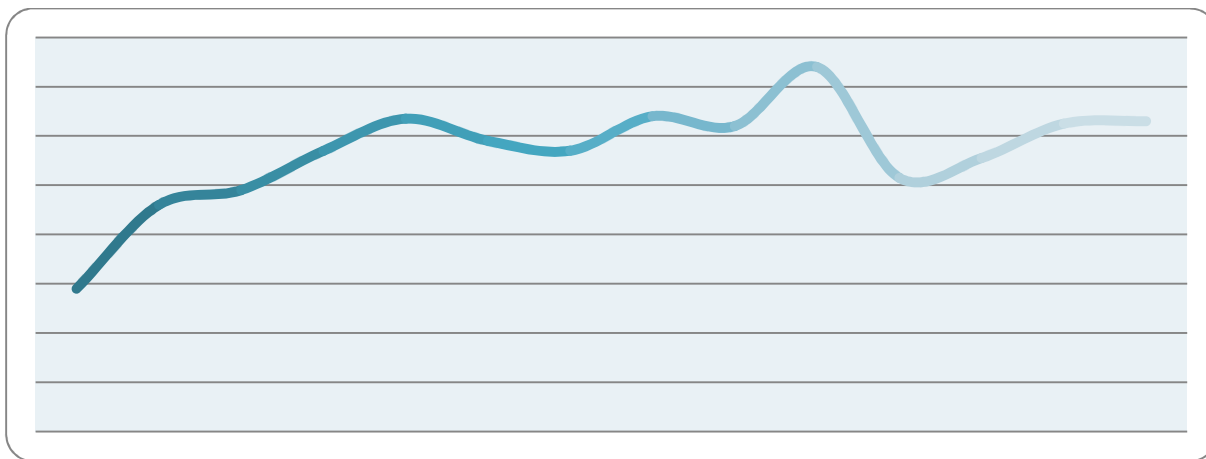
V okrese Martin je 43 obcí, obec Krpeľany patrí k stredne veľkým obciam, s pozitívnym javom nárastu počtu obyvateľov. Podľa sčítania ľudu v roku 2011, počet obyvateľov obce predstavoval 1079, počet obyvateľov v roku 2014 sa zvýšil na 1106.

Počet ekonomicky aktívnych obyvateľov podľa SODB 2011 bol 546 (321 mužov a 225 žien), čo je 50,60 %.

Počet obyvateľov k 1.januáru 2015 predstavuje 1 106.

1.3.2 Vývoj počtu obyvateľov

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1038	1072	1078	1094	1107	1098	1094	1108	1104	1128	1083	1091	1105	1106

Analýza vekovej štruktúry obyvateľstva obce Krpeľany poukazuje na možnosti rastu obce na základe prirodzeného prírastku, po prudkom poklese v roku 2011.

1.3.3 Veková štruktúra (podľa pohlavia)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Počet obyvateľov spolu	1 128	1 083	1 091	1 105	1 106
Z toho ženy spolu	551	518	517	521	519
Ženy 15-64 r.	418	383	382	384	372
Z toho muži spolu	577	565	574	584	587
Muži 15-64 r.	433	426	430	442	446

Podiel žien na celkovom počte obyvateľov v roku 2014 predstavoval 46,93 %.

Počet obyvateľov za posledných 5 rokov klesol o 22 , čo je úbytok o 1,95 %.

Veková štruktúra obyvateľstva obce Krpeľany je priaznivá pre rozvoj obce, väčšina obyvateľov je vo veku 15 - 64 rokov (818 obyvateľov) t.j.73,96 % obyvateľov.

Obyvateľstvo podľa veku a pohlavia

kategória	muži	ženy	spolu	rozdiel (M-Ž)
0 - 4	27	18	45	9
5 - 9	26	16	42	10
10 - 14	33	16	49	17
15 - 19	36	32	68	4
20 - 24	52	52	104	0
25 - 29	42	41	83	1
30 - 34	48	40	88	8

35 - 39	45	33	78	12
40 - 44	45	37	82	8
45 - 49	40	39	79	1
50 - 54	44	40	84	4
55 - 59	42	41	83	1
60 - 64	25	36	61	-11
65 - 69	20	30	50	-10
70 - 74	16	18	34	-2
75 - 79	7	14	21	-7
80 - 84	10	11	21	-1
85 - 89	2	5	7	-3
spolu	560	519	1079	41

Zdroj: <http://census2011.statistics.sk/tabulky.html>

1.3.4 Prirodzený prírastok a migrácia obyvateľstva

Prirodzený prírastok ako aj migrácia obyvateľstva sú odrazom ekonomickej situácie obyvateľstva v obci. Z nasledovného prehľadu vidieť, že rok od roku 2010 je rastúci trend, s nárastom počtu narodených detí a počtu prihlásených obyvateľov.

Populačný vývoj v obci je priaznivý, v sledovanom období len v roku 2014 sa narodilo 11 detí (0,99 % obyv.), v obci je potrebné aktívne podporovať bytovú výstavbu, zamestnanosť a pod.

Rok	narodení	zomrelí	prihlásení	odhlásení	Prírastok/úbytok + / -
2010	5	10	41	12	24
2011	11	9	11	12	1
2012	11	11	17	9	8
2013	7	9	24	8	14
2014	11	11	22	21	1

1.3.5 Národnostné zloženie

Národnosťou sa rozumie príslušnosť osoby k národu, národnostnej menšine alebo etnickej skupine. Pre určenie národnosti nie je rozhodujúca materinská reč, ani reč, ktorú človek väčšinou používa alebo lepšie ovláda, ale jeho vlastné rozhodnutie o príslušnosti k národu, národnostnej menšine či etnickej skupine.

Podľa údajov štatistiky SODB 2011 je 98,24 % (1060) obyvateľov slovenskej národnosti, 1 občan je národnosti maďarskej, 1 občan je národnosti nemeckej a 17 obyvateľov národnosť neuviedlo, podľa zdrojov z OÚ národnostné zloženie obyvateľstva v obci nikdy nespôsobovalo žiadne problémy.

Obyvateľstvo podľa vierovyznania

Najpočetnejšou skupinou obyvateľov sú obyvatelia evanjelického vierovyznania – 76,65 %, počet obyvateľov katolíckeho vierovyznania - 15,20 %, bez vierovyznania - 3,80 % .

Obyvateľstvo podľa vierovyznania

Vierovyznanie	počet	podiel (%)
1.) Rímskokatolícka cirkev	164	15,20
2.) Evanjelická cirkev augsburského vyznania	827	76,65
6.) Evanjelická cirkev metodistická	1	0,09
7.) Kresťanskí zbory	14	1,30
8.) bez vyznania	41	3,80
9.) Iné	8	0,74
10.) nezistené	24	2,22

Zdroj: <http://census2011.statistics.sk/tabulky.html>

1.4 Životná úroveň

1.4.1 Bývanie

Úroveň bývania výrazne ovplyvňuje kvalitu života občanov. Súčasná výstavba rodinných domov je dostatočná, čo pozitívne vplýva na prirodzenú reprodukciu populácie. O individuálnu bytovú výstavbu v obci je záujem, preto bude potrebné riešiť infraštruktúru a perspektívne riešiť rozvoj obce. Je potrebné sa zamerať sa na prípravu pozemkov a infraštruktúry na výstavbu rodinných domov.

Údaje o domovom a bytovom fonde boli súčasťou sčítania obyvateľov v roku 2011 v súlade so Zákonom č.165/1998 Z. z. o sčítaní obyvateľov, domov a bytov. V roku 2011 bolo v obci Krpeľany 328 domov, z toho 306 obývaných. V obci sú 4 bytové domy s počtom 66 bytov.

	2011	2014
Počet domov spolu	328	332
- trvalo obývané	306	306
Počet bytov spolu	367	367
- z toho v RD	10	10

V obci sa nachádzajú bytové domy, obyvatelia prevažne bývajú vo vlastných rodinných domoch alebo spoločne s rodičmi.

Po dohode s vlastníkmi pozemkov sa v obci plánuje realizácia IBV a tá má pozitívny vplyv na zvýšenie životnej úrovne obyvateľov obce ako i na zvýšenie počtu obyvateľov.

ÚP obce Krpeľany počíta v lokalite Staré Krpeľany s výstavbu nových rodinných domov, a tiež sú navrhnuté plochy pre výstavbu nových bytových domov (s charakterom hlavne obecných nájomných bytov) medzi Starými a Novými Krpeľanmi, medzi Mŕtvym ramenom Váhu a areálom základnej školy a v existujúcom objekte bývalej špeciálnej základnej školy.

1.5 Ekonomický potenciál

1.5.1 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo

Podľa údajov zo sčítania ľudu v roku 2011 z celkového počtu 1079 obyvateľov, ekonomicky aktívnych (EAO) bolo 546, čo je 50,60 %, väčšina obyvateľov dochádza za prácou mimo obec - 456 obyvateľov, čo je 83,52 % ekonomicky aktívnych obyvateľov.

1.5.2 Nezamestnanosť v obci od roku 2010 – 2014

Evidovaným nezamestnaným je občan, ktorý nie je v pracovnoprávnom, služobnom, členskom pomere, nevykonáva samostatne zárobkovú činnosť, ani sa sústavne nepripravuje na výkon povolania.

Krpeľany - počet obyvateľov (evidovaní uchádzači o zamestnanie)

2010	2011	2012	2013	2014	2015
64	83	74	69	67	55

Zdroj: ÚPSVaR, (údaj r. 2015 do 30.6.)

Miera nezamestnanosti v okrese Martin v rokoch 2010 - 2014 bola nižšia ako je celoslovenský priemer. Obec Krpeľany patrí medzi obce s mierou nezamestnanosti nižšou ako celoslovenský, ale vyššou ako okresný priemer.

Nezamestnaní - uchádzači o zamestnanie Krpeľany

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Muži	35	43	43	37	34	23
Ženy	29	40	31	32	33	32

Zdroj: ÚPSVaR

Prehľad nezamestnaných podľa doby evidencie

Rok 2014

Doba evidencie	Do 3 mesiacov	4-6 mesiacov	7-9 mesiacov	10-12 mesiacov	13-24 mesiacov	Nad 24 mesiacov
Krpeľany	11	15	6	6	9	20

Zdroj: ÚPSVaR

Z tabuľky vidieť, že až 29,85 % nezamestnaných sú nezamestnaní dlhodobo – nad 2 roky, čiže je predpoklad, že títo budú nepriaznivo ovplyvňujú mieru nezamestnanosti v obci aj naďalej.

Prehľad nezamestnaných podľa veku

Rok 2014

	spolu	19 r.	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	>60
Krpeľany	67	4	8	6	5	11	9	8	6	9	1

Zdroj: ÚPSVaR

Podľa veku tvoria mladí nezamestnaní do 30 rokov 26,87 % a starší nad 50 rokov 23,88 %, väčšina nezamestnaných je vo veku 30 - 50 rokov 49,25 %.

Prehľad nezamestnaných podľa stupňa dosiahnutého vzdelania

Rok 2014

	Vzdel. spolu	základné	vyučení	SOU US	SOS s mat.	Vyššie-bakal.
Krpeľany	67	9	0	29	27	2

Zdroj: ÚPSVaR

Najviac nezamestnaných je v kategórii SOU US – 43,28 %.

Najvýznamnejším zamestnávateľom z pohľadu počtu pracovných miest v obci sú: podnikatelia. Pre obec s pomerne vysokým počtom podnikateľov je typické samozamestnanie.

1.5.3 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva má pre rozvoj obce zásadný význam. Je dôležité aké vzdelanie má obyvateľstvo na danom území a je potrebné zosúladiť ponuku s dopytom, čo následne minimalizuje potrebu migrácie obyvateľstva za pracovnými príležitosťami do iných regiónov.

Na základe výsledkov posledného sčítania obyvateľstva k 31. 12. 2011 bola vzdelanostná štruktúra obyvateľstva obce Krpeľany nasledovná:

	vzdelanie	Počet	podiel (%)
1.)	Základné	147	13,62
2.)	učňovské (bez maturity)	211	19,56
3.)	stredné odborné (bez maturity)	175	16,22
4.)	úplné stredné učňovské (s maturitou)	32	2,97
5.)	úplné stredné odborné (s maturitou)	231	21,41
6.)	úplné stredné všeobecné	31	2,87
7.)	vyššie odborné vzdelanie	14	1,30
8.)	vysokoškolské bakalárske	29	2,69
9.)	vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	45	4,17
10.)	vysokoškolské doktorandské	4	0,37
11.)	bez školského vzdelania	149	13,81
12.)	Nezistené	11	1,01

Zdroj: SODB 2011

1.5.4 Podnikateľská sféra

Počet podnikateľov: 77

Počet SHR: 5

Počet podnikov: 18

(zdroj: www.vsetkyfirmy.sk)

V obci Krpeľany má v súčasnosti podnikateľská sféra nasledovné zastúpenie:

- v primárnom sektore obec eviduje 5 súkromne hospodáriacich roľníkov

Aktívne na území obce pôsobia firmy podľa informácií OÚ, vo väčšine sa jedná o samozamestnávateľov:

1. Slovenské elektrárne a. s.
2. Slovenský vodohospodársky podnik š. p. závod Ružomberok
3. Osivo a. s. Zvolen
4. AGRO WSM, s.r.o.
5. Rybárstvo Mazáň

Starostlivosť o lesy zabezpečujú spoločnosti:

1. Pozemkové spoločenstvo vlastníkov urbárskeho majetku Krpeľany
2. Lesné družstvo Krpeľany

Okrem vyššie uvedených firiem sú v obci pracovné miesta vytvorené na Obecnom úrade, Základnej a materskej škole.

Polovica ekonomicky aktívneho obyvateľstva odchádza za zamestnaním mimo obce. Podľa SODB 2011 bolo ekonomicky aktívnych 546 obyvateľov obce a z toho 456 obyvateľov dochádzalo za pracou mimo obce, čo predstavuje 83,52 %.

V záujme znižovania percenta nezamestnanosti a počtu obyvateľov dochádzajúcich za pracou mimo obec, je potrebné vytvárať vhodné a motivujúce podmienky pre potencionálnych zamestnávateľov, ako aj samozamestnávateľov – malých podnikateľov.

1.5.5 Hospodárenie obce

Hospodárenie obce je stabilné. Pri svojej činnosti nevytvára a nehromadí dlhodobé záväzky, vyvíja aktivity, ktoré zabezpečujú splatenie všetkých pohľadávok voči obci. Usiluje o to, aby bol majetok zhodnocovaný a využívaný v prospech obyvateľstva.

Finančné hospodárenie obce sa riadi schváleným rozpočtom na príslušný kalendárny rok.

Rozpočet sa vnútorne člení na bežný a kapitálový rozpočet príjmov a výdavkov.

Štruktúra majetku (údaje v EUR)

	2012	2013	2014
Neobežný majetok	2 305 741	2 237 835,03	2 066 410,23
Dlhodobý nehmotný majetok	0	2 112,20	17 597,36
Dlhodobý hmotný majetok	2 082 373	2 012 354,13	1 825 444,17
Dlhodobý finančný majetok	223 369	223 368,70	223 368,70
Obežný majetok	110 495	113 896,50	125 793,09
Zásoby	467	368,28	310,78
Pohľadávky	10 995	9 280,60	7 340,35
Finančný majetok	99 033	104 247,65	118 141,96
AKTÍVA SPOLU	2 417 982	2 353 638,59	2 195 040,92

PASÍVA

	2012	2013	2014
Vlastné zdroje	748 637	741 852,84	714 587,93
Fondy	0	0	0
Majetkové fondy			
Finančné fondy			
Výsledok hospodárenia	748 637	741 852,84	714 587,93
Cudzie zdroje			
Rezervy	5 733	4 471,43	2 320,69
Dlhodobé záväzky	959 957	911 048,48	859 323,49
Krátkodobé záväzky	90 776	115 131,93	86 711,98
PASÍVA SPOLU	2 417 982	2 353 638,59	2 195 040,92

Zdroj: MF SR, Register účtovných závierok

V nasledujúcich tabuľkách je **vyčíslené podrobné hospodárenie obce** (údaje získané z OÚ Krpeľany)

Štruktúra príjmov (EUR)

	2012	2013	2014
Celkové príjmy	718 035	719 566,90	765 455,99
Bežné príjmy	628 692	662 381	695 644,89
Kapitálové príjmy	49 313	850	7 853

Plnenie rozpočtovaných výdavkov (EUR)

Výdavky	2012	2013	2014
Plnenie bežného rozpočtu	683 352	621594	910 431
Schválený upravený rozpočet	638 692	662 381	727 938,87
Skutočnosť	287 624	676 696	696 390,50
Plnenie kapitálového rozpočtu	49 313	21 128	42 264
Schválený upravený rozpočet	63 461	41 170	42 270
Skutočnosť	61 918	21 128	42 264

1.6 Technická infraštruktúra

1.6.1 Dopravná infraštruktúra

Obec Krpeľany s mestom Martin spája štátna cesta I. triedy I/18 v smere Žilina – Poprad, z ktorej je pri Ratkove napojená úrovňovou križovatkou cestou III. triedy č. III/2131 a diaľnica D1 s križovatkou Turany 1.

Cez k.ú. obce je navrhnutá jedna z alternatív vybudovania časti úseku diaľnice D1 – Turany – Hubová s tunelom Korbalka. V súčasnosti sa spracováva aktualizácia technického riešenia pre túto stavbu, ktorého súčasťou je aj inžinierskogeologický prieskum, po ktorom bude spracovaná porovnávacia štúdia variantných riešení diaľnice D1.

Obec leží na križovatke multimodálnych dopravných koridorov TEN (Trans-european Network) a TINA (Transport Impact Network Assessment). Tieto sú tvorené jestvujúcimi cestami I/18 (koridor č.Va Bratislava - Čierna nad Tisou) a I/65 (Martin - Banská Bystrica) a železničnými traťami č.180 (Bratislava - Žilina - Košice - Čierna nad Tisou) a č.171 (Vrútky - Martin - Banská Bystrica - Zvolen). V budúcnosti preberie funkciu triedy

medzinárodného významu plánovaná diaľnica D1 spolu s diaľničným privádzačom do Martina a z cesty I/18 sa stane komunikácia zabezpečujúca regionálne vzťahy.

Cestná doprava

Cestnú sieť v k. ú. možno rozdeliť podľa charakteru na štátnu cestu III. triedy vo vlastníctve ŽSK a sieť miestnych komunikácií vo vlastníctve obce. Obec je prejazdná len okrajom, ale mimo hlavných cestných ťahov, čo zabezpečuje relatívne pomerne kľudové prostredie. Obec má 8,4 km miestnych komunikácií.

Hlavnú komunikačnú (dopravnú) os cestnej dopravy na území obce Krpeľany predstavuje hlavná zberná komunikácia - cesta č.III/2131, ktorá sa pripája na cestu I/18 v obci Ratkovo, pokračuje cez obec Nolčovo, Kanské, Podhradie, až do Sučian, kde sa opäť napája na cestu I/18. Dĺžka cesty je v zmysle údajov Cestnej databanky v Bratislave 13,359 km, pričom cez obec prechádza 1,8 km. Hlavná zberná komunikácia slúži prevažne účelovej a obslužnej doprave. Šírka existujúcej komunikácie sa pohybuje od 6,0 m do cca 7,5 m, t.j. min šírka jazdného pruhu je 3,0 m, čo je vyhovujúce.

Ostatné komunikácie v Nových Krpeľanoch sú vyhovujúce, funkčne napojené na hlavnú komunikačnú os. Komunikačná sieť v starých Krpeľanoch, kde je zástavba dosť chaotická, je v nevyhovujúcom stave, komunikácie sú napojené na hlavnú komunikačnú os.

V obci Krpeľany sa nachádzajú 3 mosty:

- na ceste č.III/2131 - 1 cez rieku Váh a 1 cez prírodný kanál, kde je komunikácia zúžená, kde je aj toto vyznačené dopravnými značkami s prednosťou v jazde pre protiidúce vozidlá. Vozovka je v dobrom technickom stave, ale mostné objekty potrebujú rozsiahlejšiu rekonštrukciu
- na miestnej komunikácii – 1 cez Krpeľiansky kanál ako prístup do lokality Bôr, v zlom technickom stave - tento nie je v k.ú. obce.

Hromadná doprava

Obec je dobre sprístupnená prímestskou autobusovou dopravou, ktorá zabezpečuje hlavne zamestnaneckú a žiacku dopravu do okresného mesta Martin, aj napriek svojej polohe mimo hlavných cestných trás. Obyvatelia obce majú možnosť dopraviť sa do okresného mesta prímestskými autobusovými spojmi. Na území obce sa nachádzajú 3 zastávky, situované pri ceste III/2131: pri objekte služieb v blízkosti železničnej zastávky, pri Vodnej elektrárni, pri Mlyne. Všetky spĺňajú dochádzkové vzdialenosti tzv. izochróny časovej dostupnosti.

Železničná doprava

Obec Krpeľany leží na hlavnej medzinárodnej železničnej trati č.180 Bratislava – Žilina - Košice. Hranicou k.ú. obce zo SZ strany prechádza dvojkoľajná elektrifikovaná železničná trať. Na železničnej trati sa nachádza železničná zastávka Krpeľany, ktorú vo veľkej miere využívajú obyvatelia obce pri doprave, či už do zamestnania alebo do okresného mesta. Nachádza sa tu železničný viadukt, ktorý je v dobrom technickom stave.

Letecká doprava

Letecké spojenie (dôležité z pohľadu perspektívne sa rozvíjajúceho CR) je možné z letiska Bratislava (cca 230 km), Žilina (cca 50 km), Poprad (cca 100 km) a Krakove (cca 145 km). Regionálne letisko sa nachádza v Tomčanoch pri Martine.

Statická doprava

Statickou dopravou rozumieme parkovacie plochy, odstavné plochy a garáže. Parkovanie a odstavovanie vozidiel prebieha väčšinou v novej časti v rámci obslužných komunikácií tam, kde to šírkové parametre dovoľujú. Odstavovanie vozidiel v IBV je zabezpečené na vlastných pozemkoch. V obci je vybudované jedno veľkokapacitné parkovisko v lokalite pri Mlyne, ktoré slúži aj ako parkovisko na náučný chodník a Lyžiarsky vlek.

Cyklistická doprava

V obci neexistujú značené cyklistické chodníky, cyklisti využívajú ako cyklotrasu cestu č. III/2131. Cez obec prechádza značená regionálna cyklotrasa: Severný Turiec = Sučany-Sklabiňa-Martin-Vrútky-Lipovec-Turany-Šútovo-Krpeľany-Konské-Podhradie-Sučany, dl.61,9 km.

1.6.2 Inžinierske siete

1.6.2.1 Elektrická sieť

V súčasnosti je obec Krpeľany zásobovaná prívodným vzdušným vedením - linka č. 210. Trafostanice sú napojené prevažne vzdušným vedením z 22 kV linky. Na území katastra Krpeľany sa nachádza 7 trafostaníc (5 v majetku SSE, 4 cudzie) Napájacie body sú najčastejšie vyústené odbočnou konzolou z hlavnej trasy na prípojkovú časť, opatrenú úsekovým vypínačom pre individuálne odpájanie každej trafostanice. V blízkosti a v k.ú.

Krpeľany sa nachádzajú nasledovné vonkajšie nadzemné elektrické vedenia v správe Slovenskej elektrizačnej sústavy a.s. Bratislava: 2x220 kV vedenia V281/282 Sučany - Široká, 220 kV vedenie V273 Sučany - Lemešany, 400 kV vedenie V406 Varín - Liptovská Mara a 400 kV vedenie V494 Sučany - Medzibrod (vedenia 110 kV sú v správe Stredoslovenskej energetiky, a.s. Žilina).

V blízkosti vodnej elektrárne sa nachádza 110 kV rozvodňa, cez ktorú je pripojená elektráreň do 110kV prenosovej sústavy. Rozvodňa je prepojená s hlavným napájacím uzlom okresu v Sučanoch vedením č. 7736 Hc Sučany - Hc Krpeľany. Ochranné pásmo rozvodne s napätím 110 kV a viac je vymedzené zvislými rovinami, ktoré sú vedené vo vodorovnej vzdialenosti 30 m kolmo na oplatenie.

Vodná elektráreň

V obci Krpeľany sa nachádza vodná elektráreň. Vodná elektráreň Krpeľany je súčasťou nádrže Krpeľany, ktorá je vybudovaná tesne pod sútokom Oravy a Váhu. Je súčasťou derivačnej kaskády vodných elektrární na Váhu.

Kapacitné údaje : Ročná výroba: cca 59,4 GWh/rok
 Inštalovaný výkon: cca 24,7 MW
 Typ turbíny: Kaplan
 Prietok: 3x70 m³/s
 Rok uvedenia do prevádzky: 1957

1.6.2.2 Kanalizácia

V časti obce tzv. Nové Krpeľany má vybudovanú splaškovú kanalizáciu napojenú na skupinovú kanalizáciu Martin – Vrútky s čistením na ČOV Vrútky. Staré Krpeľany nie sú v zásade odkanalizované okrem bytového domu (32 bytov) a Základnej školy. Kanalizácia v obci je gravitačne zvedená kanalizačným zberačom do čerpacej stanice, odkiaľ je prečerpávaná výtlačným potrubím do Turian. Na kanalizáciu bolo v roku 2012 napojených 711 obyvateľov, t.j. 66%. Dĺžka kanalizačnej siete 3,7 km.

V lokalite Staré Krpeľany a v polyfunkčnej centrálnej zóne je potrebné dobudovať splaškovú kanalizáciu. Kanalizácia zaústi do existujúceho zberača. Podľa potreby budú na kanalizácii navrhnuté čerpacie stanice.

V obci nie je vybudovaná dažďová kanalizácia. Dažďové vody sú odvádzané plytkými rigolmi len v niektorých úsekoch, väčšinou sú likvidované vsakovaním na pozemkoch okolo jednotlivých stavieb, alebo sú vyvedené na terén. Pre zabezpečenie odvodu

a likvidácie dažďových vôd je potrebné vybudovať dažďovú kanalizáciu, ktorá cez retenčné nádrže zaústi do vodných tokov. Dažďové vody zo striech objektov budú prednostne likvidované priamo na príľahlých pozemkoch vsakovaním do podlažia.

1.6.2.3 Vodovodná sieť

V katastri obce Krpeľany, na východ od obce sa nachádza výdatný prameň Teplička s minimálnou výdatnosťou 20 l/s. Prameň v súčasnosti slúži na zásobovanie vodou pre obce Krpeľany, Ratkovo a Šútovo. Prameň Teplička bude slúžiť v prípade poruchy (ako záskokový) na privode vody do mesta Martin z Blatnickej alebo Necpalskej doliny.

Obec je zásobovaná pitnou vodou zo skupinového vodovodu, ktorého správcom je Turčianska vodárenská spoločnosť, a.s.. Obec je zásobovaná vodovodnou vetvou Teplička – Krpeľany, ktorá privádza vodu zo zdroja Teplička s výdatnosťou 20 l/s do obce Krpeľany a ďalej do obcí Ratkovo, Šútovo a Kľačany - osada Rieka. Z prameňa voda priteká do vodojemu s objemom 50 m³ na výškovej kóte 440 m.n.m., s ktorého gravitačne pokračuje potrubím s profilom DN 200 do Krpelian. Tiež je tu umiestnený druhý vodojem s objemom 100 m³, do ktorého je voda vzhľadom na výškové pomery privádzaná čerpacou stanicou. Z vodojemu bude voda v prípade poruchy privádzaná potrubím s profilom DN 200 do Martina.

Rozvodná sieť mala v roku 2012 dĺžku 5,7 km. Obec mala 1083 obyvateľov a 336 miest odberu pitnej vody. Pitnou vodou je zásobovaných 100% obyvateľov obce. Rozvodná sieť v obci bola uvedená do prevádzky v roku 1960.

Existujúci systém zásobovania pitnou vodou, ako aj konfigurácia vodovodnej siete dávajú predpoklad na bezporuchovú a spoľahlivú prevádzku vodárenských zdrojov. Pre zabezpečenie zásobovania navrhovaných lokalít pitnou vodou je potrebné vybudovať rozšírenie verejného vodovodu do novo navrhovaných lokalít.

1.6.2.4 Telekomunikačná sieť

Obec Krpeľany patrí pod Primárne centrum sieťovej infraštruktúry Martin (CSI-MA) a následne do Sekundárneho centra (RCSI-ŽA) Žilina. Telefónni účastníci v Krpeľanoch sú napojení na telefónnu ústredňu, ktorá sa nachádza v samostatnej miestnosti pri pošte v Krpeľanoch. Ústredňa má optickú prípojku, ktorá má dostatočnú rezervu. Telefónny rozvod po dedine je prevažne vzdušným vedením.

Cez katastrálne územie obce Krpeľany sú trasované podzemné optické diaľkové vedenia v majetku Energotel a.s. a Telekom a.s.

Pokrytie signálom mobilných operátorov je v dedine dobré, ale v okrajových polohách nesúvislé.

Poštové služby sú zabezpečované cez poštovú prevádzku, ktorá je umiestnená v objekte na Školskej ulici. Pošta v Krpeľanoch prislúcha podľa organizačného poriadku k Stredisku poštovej prevádzky Prievidza.

Miestny rozhlas

Ústredňa miestneho rozhlasu je situovaná na obecnom úrade. Z nej sú vyvedené vzdušné vývody smerujúce do obce. Rozvod tvoria prevažne samostatné oceľové stožiare s konzolami a izolovanými vodičmi a smerovými reproduktormi.

TV signál a internetové pripojenie

V obci je káblová televízia, ktorú spravuje súkromná firma - doteraz má cca 110 pripojení. V obci je možnosť pripojenia na internet, ktorú využilo okolo 80% ľudí, hlavne v novej časti obce. V katastrálnom území sa nenachádza žiadny vykryvač. Stožiar káblovej televízie za obecným úradom sa zároveň využíva aj na šírenie prenosu internetovej siete.

1.6.2.5 Verejné osvetlenie

Rozvod verejného osvetlenia je namontovaný na stĺpoch vzdušnej sekundárnej siete a na oceľových stožiaroch, ktoré slúžia aj pre miestny rozhlas (vodiče, konzoly a osvetľovacie telesá). Vodiče sú prevažne AlFe, výbojkové osvetľovacie telesá sú rôzneho typu. Meranie, ovládanie a istenie rozvodu verejného osvetlenia je zo samostatných rozvádzačov. Časť svietidiel je v zlom technickom stave. Potreba zrekonštruovať verejné osvetlenie, rozvody preložiť do zeme a existujúce svietidlá nahradiť LED svietidlami.

1.6.3 Zásobovanie teplom

Obec Krpeľany bola plynofikovaná v roku 2002. Má plne decentralizovaný systém zásobovania tepelnou energiou. V súčasnosti je plynofikovaných 66% obce. Ročná spotreba zemného plynu obce Krpeľany v roku 2012 bola 239 000 m³. Napájací bod je

regulačná stanica VTL/STL Turany – Sadová s kapacitou 5000 m³/h, ktorá je situovaná na konci južnej časti obce Turany. Distribučné rozvody plynu sa nachádzajú v Nových a Starých Krpeľanoch, sú DN 50 LPE a sú trasované po celom zastavanom území obce.

Teplo sa pripravuje lokálne v domových kotolniach spaľovaním uhlia a dreva, v domových plynových kotolniach alebo elektrickými kotlami alebo elektrickými priamo výhrevnými telesami.

Obecné budovy sú zásobované teplom nasledovne: Obecný úrad a Zdravotné stredisko (elektrické vykurovanie), Základná škola a Hasičská zbrojnica (tuhé palivo), Materská škola, Športový dom a Dom smútku (plyn). Predpokladá sa nárast využitia solárnej energie a iných alternatívnych zdrojov energie.

1.7 Občianska infraštruktúra a vybavenosť

1.7.1 Infraštruktúra vzdelávania

V súčasnej dobe sa v obci nachádza plnoorganizovaná 9. triedna základná škola, s max. počtom 29 žiakov v triede a teda s celkovou kapacitou 261 žiakov. Škola má 9 kmeňových učební je, odborné sú 3. Škola slúži pre viacej obcí: Ratkovo, Šútovo, Nolčovo. Budovy a pozemky sú vo vlastníctve obce. Škola je dlhodobo zameraná na regionálnu, environmentálnu výchovu, zvyky a tradície. Na škole funguje 10 záujmových krúžkov, kuchyňa, školská jedáleň a školský klub detí. Kuchyňa slúži na prípravu jedál aj pre materskú školu a starších odkázaných občanov obce. V školských priestoroch pracuje aj pobočka Základnej umeleckej školy vo Vrútkach. Škola je vybavená počítačovou technikou s pripojením na internet v počte 10 pracovísk (z toho 3 odborné učebne). Súčasťou školského areálu je multifunkčné ihrisko, vybudované v roku 2009.

Materská škola sa nachádza v samostatnom objekte v novšej časti obce, s dostatočným zázemím (trávnaté plochy, ihrisko) na vonkajšie aktivity detí. MŠ má 2 triedy s celkovou kapacitou 60 detí. Na prízemí sa nachádza herňa, jedáleň, šatne, sociálne zariadenie, na poschodí sú spálne. MŠ je integrujúcim zariadením v rámci mikroregiónu (slúži aj pre deti z Ratkova, Šútova a Nolčova). Priestorové podmienky a zariadenie budovy je vyhovujúce. Škola má samostatnú kuchyňu ale strava sa dováža zo ZŠ.

Školské zariadenia pre deti, ktoré vyžadujú osobitný prístup sa nachádza v Martine. Stredné odborné školy a gymnáziá sú v Martine, Turčianskych Tepliciach, Turanoch, Sučanoch a vo Vrútkach. Nadregionálny význam má martinská Jesseniova lekárska fakulta Univerzity Komenského v Martine. Celoslovenský význam má Žilinská univerzita v Žiline.

1.7.2 Sociálna infraštruktúra

Obec zabezpečuje sama sociálne služby pre svojich obyvateľov, hlavne v dôchodkovom veku, poskytovaním obedov v školskej jedálni. Na území obce sa nachádza aj Klub dôchodcov v nevyhovujúcom objekte.

1.7.3 Zdravotná infraštruktúra

V obci sa nachádza budova bývalej polikliniky, ktorej majiteľom je obec a v súčasnosti slúži ako neštátne zdravotnícke zariadenie. V objekte sa nachádza aj 1 nájomný byt. Obecné zdravotné stredisko slúži ako spádové, nakoľko sú v ňom služby poskytované pre občanov troch okolitých obcí. V budove zdravotného strediska sa poskytujú základné zdravotné služby cez ambulancie neštátnych praktických lekárov: detská ambulancia – lekár ordinuje 2x v týždni, 1 ambulancia všeobecného lekára pre dospelých – lekár poskytuje starostlivosť 4 dni v týždni. Stomatologická ambulancia je v súčasnej dobe mimo prevádzky (pre nedostatok stomatológov) a obyvatelia využívajú služby ambulancie v Sučanoch. Občania dochádzajú za vyššími zdravotníckymi službami do Martina.

Zdravotnícku starostlivosť pre občanov obce zabezpečujú nasledovné zdravotnícke zariadenia

- Univerzitná nemocnica Martin (plní funkciu aj okresnej a mestskej nemocnice)
- Lekárska služba prvej pomoci a Záchranná zdravotná služba
- Polikliniky v Martine
- Ambulancie neštátnych všeobecných, odborných lekárov a pediatrov
- 2 detské sanatória (v správe ŽSK) pre deti s respiračnými, pohybovými a neurologickými chorobami

1.7.4 Kultúrny potenciál

V obci nie je vybudovaný Dom kultúry. Ako kultúrna sála na rôzne kultúrne podujatia by mala slúžiť bývalá kinosála, ktorá je momentálne v rekonštrukcii. V obci sa nachádza aj Športový dom, pri futbalovom štadióne, so spoločenskou sálou s kapacitou 115 stoličiek.

Niektoré udalosti sa uskutočňujú aj v školskej jedálni s kapacitou 150 stoličiek (svadby, kary a pod.). Na aktivity sa využívajú aj klubové priestory požiarnej zbrojnice, klubu dôchodcov a folklórneho súboru.

Obecná knižnica bola v školskom roku 2008/2009 presťahovaná do ZŠ a spojená so školskou knižnicou. Pre účely miestnej knižnice sa využívajú knižničné priestory v budove ZŠ. Má 6.669 knižničných zväzkov, z toho 3.295 odborná literatúra a 3.374 krásna literatúra. Metodicky je riadená Turčianskou knižnicou v Martine. V knižnici nie je k dispozícii internet.

1.7.4.1 Podujatia

V roku 2012 sa začala tradícia konania Dňa obce Krpeľany. Koncom septembra návštevníci môžu vidieť rôzne remeslá (dlabanie drevených žlabov, tesanie hrád, výrobu drevených šindľov), súťaž v pílení dreva, môžu sa tu realizovať chovatelia a pestovatelia, prezentovať hudobné skupiny, predmety ľudovej kultúry, ochutnať tradičné jedlá. Ďalšie aktivity: každý rok stavenie mája, fašiangy, Akadémia v škole ZUČ.

1.7.4.2 Cirkevný život

Podľa sčítania obyvateľstva z roku 2011 je v obci 827 obyvateľov evanj.- augsburgského vierovyznania, čo predstavuje 76,65 % obyvateľov. Patria do farnosti Krpeľany. Druhou najpočetnejšou skupinou sú tí, ktorí sa hlásia k rímsko-katolíckemu vierovyznaniu 164 (15,2 %).

V obci Krpeľany sa nachádza evanjelický Kostol Svätej Trojice, ktorý bol pôvodne budovou bývalej základnej školy a v roku 1999 sa začala výstavba chrámovej časti. Vysviacka kostola bola v júni 2011.

V obci pôsobí aj cirkevné hnutie Kresťanské zbory, ktoré má svoju vlastnú modlitebňu v Starej časti obce.

1.7.4.3 Spolková činnosť

Medzi najstaršie záujmové združenia a organizácie v obci patrí: Dobrovoľný hasičský zbor, Klub slovenských turistov Dynamo Krpeľany, Klub dôchodcov, Folklórny súbor Tiešňavan, ľudová hudba Drienča, detské ľudové hudby Prievozník a Konvalinka, spevokol ECAV, Lesné družstvo Krpeľany, Poľovnícka organizácia Kľak, Pozemkové spoločenstvo,

Včelárske združenie, Slovenský rybársky zväz, Zväz zdravotne postihnutých, Kynologický klub. V obci pôsobí od roku 1961 futbalový klub TJ Dynamo Krpeľany, ktoré má mužstvo dospelých a žiakov. V 90-tych rokoch vznikol pri TJ stolnotenisový oddiel, neskôr aj lyžiarsky oddiel.

1.7.5 Kultúrne pamiatky

V katastrálnom území sa nachádzajú *národné kultúrne pamiatky* zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu:

- Hrádok Pohanovo – archeologická lokalita nachádzajúca sa juhovýchodne od obce
- Hrob spoločný s náhrobníkom – parc. č. 84, pamätné miesto padlým vojakom v II. sv. vojne

V katastrálnom území obce sú evidované neodkryté archeologické náleziská, zahrnuté do Centrálnej evidencie archeologických nálezísk SR (CEANS). KPÚ Žilina v CEANS-e a z odbornej literatúry eviduje nasledovné *archeologické náleziská*:

- Krpeľany – poloha „podhradie hrádka Pohanovo“ – sídlisko – doba halštatská, doba laténska
- Krpeľany – poloha „stará cesta do Ľubochne cez sedlo Fatra“ – od praveku až po novovek

Na území obce sa nachádzajú *pamätihodnosti*:

- Vodné dielo a elektráreň – Krpelianska priehrada
- Šiance – protiturecké opevnenie
- stará Kráľovská cesta Via Regia
- pamätník účastníka Kragujevskej vzbury O. Kiššu
- pamätná tabuľa účastníka SNP J. Mačtu

V historickej zástavbe starých Krpelian sa nachádzajú *zaujímavé objekty*:

- historický objekt kúrie s veľkým sadom

Kúria by mala byť zachovaná a zrekonštruovaná ako stavba dokumentujúca historický vývoj obce s možnosťou umiestnenia novej funkčnej náplne (pamätná izba, pamätný poľnohospodársky dvor, ap.). Obec má záujem o jej odkúpenie a tak isto o je zaevidovanie ako kultúrnej pamiatky.

- historické objekty sypární, ktoré sú v nevyhovujúcom technickom stave

V obci sa nachádzali 4 kúrie, z ktorých sa zachovali už len 2, jedna je zrekonštruovaná.

1.7.6 Športová infraštruktúra a cestovný ruch

Obyvatelia majú v obci obmedzené možnosti športového vyžitia. K dispozícii je:

- futbalové ihrisko a tréningové futbalové ihrisko ktoré aj intenzívne využívajú
- polyfunkčné ihrisko
- rozostavaná telocvičňa ZŠ
- lyžiarsky vleč o dĺžke cca 400 m, v areáli je vybudované sociálne zariadenie, sídli tu aj Klub turistov, odbor Klubu slovenských turistov má vybudovanú svoju vlastnú základňu vo forme chatky v lokalite Tiešňava
- turistické značkové chodníky. Pre turistov je zaujímavá turistická trasa na Kopu a cez Ľubochňanske sedlo do Ľubochňanskej doliny
 - cyklistické trasy: značená – modrá č. 2412 Severný Turiec = Sučany-Sklabiňa-Martin-Vrútky-Lipovec- Turany-Šútovo-Krpeľany-Konské-Podhradie- Sučany, dl.61,9 km
- náučný chodník Tiešňava

V okolí obce je viacero vodných plôch. Lokalita Bôr sa sčasti využíva na vodné športy, rekreáciu a oddych – hlavne člnkovanie a plávanie. Tieto aktivity sú však obmedzené aktivitami rybárov. Rieka Váh, ktorá by sa dala využiť na vodné športy, je v katastrálnom území nesplavná a odohrávajú sa tu aktivity súvisiace len s rybárstvom.

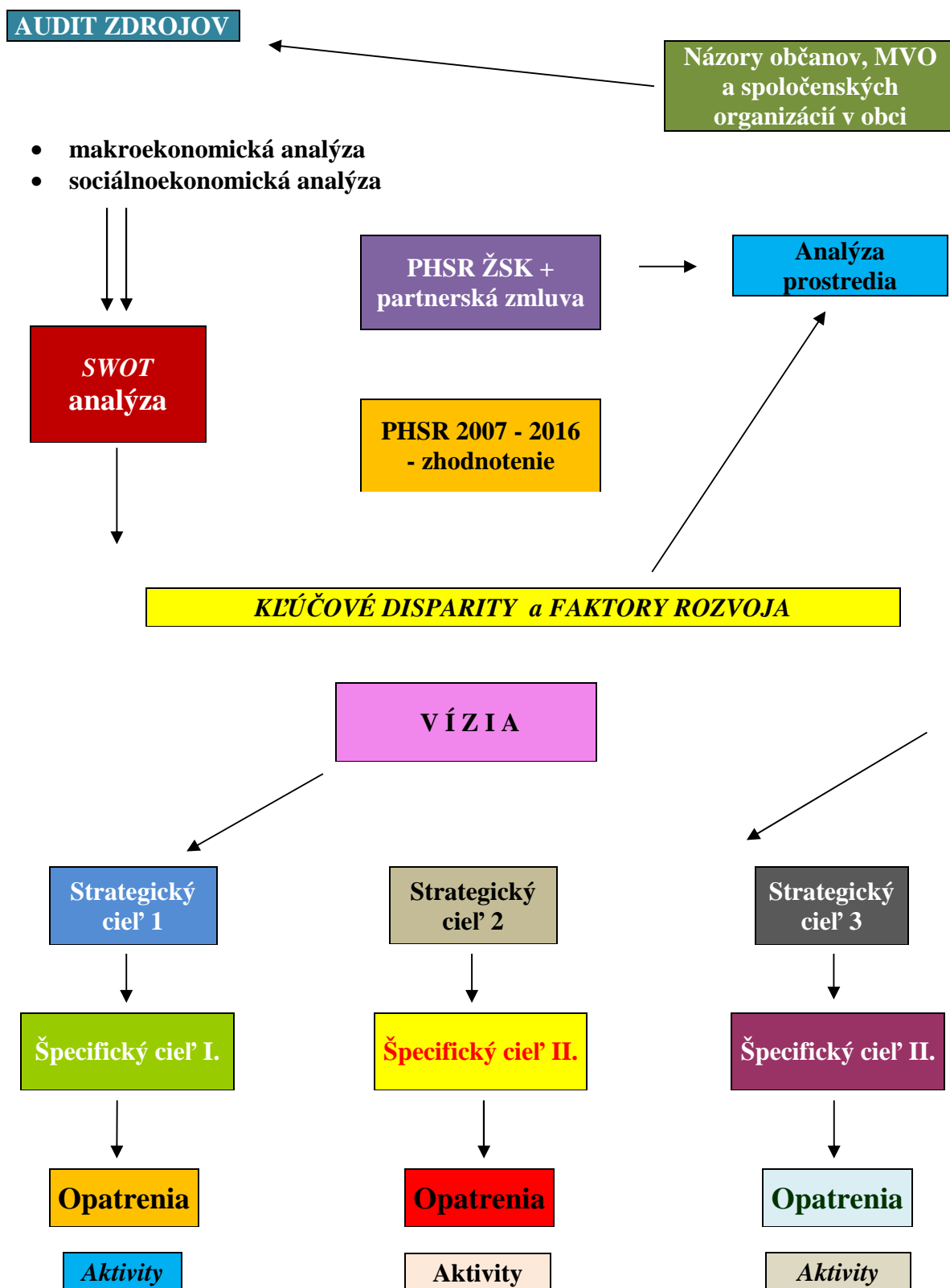
V strede obce sa nachádza mŕtve rameno Váhu, ktoré sa na prvý pohľad javí ako nechcená prekážka rozdeľujúca obec na starú a novú časť. Je veľkou vzácnosťou vidieť v našich podmienkach „stojatú“ vodu uprostred sídla, kde by mohli byť vybudované prvky oddychu a rekreácie, napr. malý prírodný amfiteáter, vodné móla a chodníčky, pozorovateľne vtákov a rýb, plávajúce zelené ostrovy, náučný chodník, rybárska reštaurácia, člnkovanie, vytvorenie parkových úprav s oddychovými zákutiami, kompa, malá lodenica. V letných mesiacoch by tu mohli byť aj prezentácie ľudových remesiel, tradičnej kuchyne, tradičných remeselných výrobkov.

Cez katastrálne územie prechádza historická Kráľovská cesta Via Regia: Nolčovo – Krpeľany (lokalita Hradské, Ľubochňanske sedlo) – Ľubochňa.

Stravovacie zariadenia v obci absentujú. Ubytovacie zariadenie je len jedno vo forme malých 4 bytov nad Pohostinstvom Ozex s kapacitou 12 lôžok.

V katastrálnom území sa na úpätí Veľkej Fatry v lokalitách Hriech, Drviská, Vlachovo a Hradské nachádzajú súkromné rekreačné chaty v počte 21. Chaty nie sú napojené na verejný rozvod elektriny, čo komplikuje ich prenajímanie.

1.8 Postup spracovania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obec KRPEĽANY

1.8.1 Opis rozvojovej stratégie

Zákonom č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky je definovaný prechod určitých kompetencií (čl.1 par. 2) do pôsobnosti obce. Jednou z rozhodujúcich strategických oblastí je regionálny rozvoj a v rámci neho prechádza do pôsobnosti obce:

- vykonávanie stratégie regionálneho rozvoja
- vypracúvanie programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja
- koordinovanie spolupráce právnických osôb pri vypracúvaní programov rozvoja obcí

Snahou regionálnej politiky je ovplyvňovanie a koordináciu hospodárskych procesov, ovplyvňuje rozvoj veľkých územných celkov v rámci krajiny.

V rámci regiónov obce vykonávajú vlastnú politiku rozvoja územia s využitím princípov územného regionálneho marketingu. Vypracovaním PHSR plní obec jednu zo základných princípov regionálnej politiky – princíp programovania.

Vyššie uvedené kompetencie sú v podmienkach malých obcí, u ktorých je problémom nedostatok financií na investície a nízko rozvinuté hospodárstvo, možnosťou ako zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj obce pri využití miestnych zdrojov, ako skvalitniť infraštruktúru obce, ako vytvoriť podmienky pre podnikateľské aktivity a s tým spojený nárast pracovných príležitostí, ale najmä ako neustále skvalitňovať život jej obyvateľov.

Cieľom programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce bolo sformulovať predstavy o smerovaní obce tak, aby boli v súlade s očakávaniami jej obyvateľov, aby vyjadrovali ich ekonomické a sociálne záujmy.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je strednodobý strategický dokument na obdobie, ktoré pokrýva programové obdobie EÚ s výhľadom do roku 2025.

Program je v súlade so strategickými cieľmi štátu a vyššieho územného celku.

Rešpektuje záujmy ochrany historického a kultúrneho dedičstva, ochrany prírody.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Krpeľany nadväzuje na Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja.

Súčasne je vypracovaný v súlade s Partnerskou dohodou 2014-2020.

Obec Krpeľany je obcou nad 1000 obyvateľov, jej priority budú realizované predovšetkým prostredníctvom IROP.

PHSR je otvorený dokument, ktorý bude podľa potreby aktualizovaný tak, aby sa dosahovali jeho ciele, aby obyvatelia obce mohli byť s kvalitou života v obci spokojní.

PHSR obce Krpeľany prispeje k zvýšeniu absorpčnej kapacity regiónu, t.j. k schopnosti regiónu čerpať prostriedky z fondov EÚ a iných podporných mechanizmov pre rozvoj.

1.8.2 Zabezpečenie a realizácia

1.8.2.1 Organizačné zabezpečenie

Pri strategickom plánovaní rozhodujúcu úlohu zohrala spolupráca starostu obce, poslancov Obecného zastupiteľstva a spracovateľ a zúčastnených na tvorbe PHSR obce.

Proces realizácie a implementácie bude zabezpečovať Obecné zastupiteľstvo, taktiež aj jeho aktualizáciu.

Implementácia jednotlivých projektov vyžaduje, aby boli ich vedením poverené osoby, vzhľadom na veľkosť obce odporúčame externých projektových manažérov. Obec má už skúsenosti v manažovaní projektov. Doteraz realizované projekty boli v spolupráci zástupcov Obecného úradu s občanmi obce a dodávateľskými partnermi.

1.8.2.2 Finančné zabezpečenie

Regionálny rozvoj v obci možno zabezpečiť prostredníctvom financií z nasledovných zdrojov:

- štátny rozpočet
- štátne fondy
- rozpočet samosprávneho kraja
- rozpočet obce
- granty a dotácie
- sponzorské príspevky a dary
- úvery z bánk
- úvery a príspevky medzinárodných organizácií

Doplňkovým zdrojom sú finančné prostriedky zo štrukturálnej pomoci EÚ. Tieto sú podľa pravidiel EÚ určené regiónom a oblastiam vykazujúcim nízku úroveň hospodárskeho rozvoja. Zdroje u rozpočtu EÚ je možné získať len v prípade, že obec preukáže schopnosť spolufinancovať rozvojové projekty z vlastných zdrojov, prípadne zo zdrojov súkromných investorov. Rovnaké pravidlo platí aj pre získanie finančných zdrojov zo štátneho rozpočtu.

1.9 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • výhodná geografická poloha • dobrá dostupnosť prímestskej dopravy a vynikajúca dostupnosť na diaľnicu D1 • pomerne kvalitné prírodné prostredie • prírodné a kultúrne bohatstvo • dobré dopravné spojenie do okolitých miest - cestná a železničná doprava • vodné dielo Krpeľany • územný plán obce • dostatok vhodných lokalít na IBV • vybudovaná technická infraštruktúra a občianska vybavenosť: plynofikácia, časť kanalizačnej siete, cestná sieť, vodovod, Dom smútku, zdravotné stredisko • vybudované športové ihrisko, športový dom, požiarna zbrojnica • vybudovaná MŠ, ZŠ a ich spádovosť • obec s vysokým prírodným potenciálom • vysoká lesnatosť územia a silný potenciál lesného hospodárstva • chránená krajinná oblasť Pod Sokolom • charakter vidieckeho podhorského sídla s možnosťou využitia v cestovnom ruchu • historické tradície viazané na pltníctvo • prítomnosť chatovej osady a chalupárstvo • dobré podmienky pre napojenie na rozvoj vidieckej turistiky v celom mikroregióne • vybudovaný a prevádzkovaný lyžiarsky vleč • dobré možnosti pre všetky druhy letných a zimných športov a turistiky • spätosť obce s významným tokom rieky Váh – rybárstvo • vhodné podmienky pre rozvoj poľovníctva • prítomnosť chovnej farmy rýb na území obce • členstvo obce v OZ Fatry v Turci • vybudované cyklotrasy • kvalitné životné prostredie • separácia odpadu • vybudovaná telekomunikačná infraštruktúra (telefón, internet) • fungujúce spoločenské organizácie a združenia v obci • udržiavané kultúrne tradície v obci folklórny súbor 	<ul style="list-style-type: none"> • sčasti zaťažené prostredie hlukom a emisiami - železničná trať • prítomnosť veľkého technického diela na území obce - priehrada a elektrárň • obmedzenia v území vyplývajúce z prítomnosti elektrárne • nedokončená kanalizačná sieť • zlý technický stav povrchu miestnych ciest po plynofikácii a kanalizácii • chýbajúce chodníky na niektorých frekventovaných miestach • ohrozovaná bezpečnosť chodcov nedodržiavaním rýchlosti v obci • mosty pri priehradnom múre nemajú zadefinovaného vlastníka • nevyhovujúci statický stav mostov - potreba nového statického posudku • problémy s odvodom meliorovaných vôd - zatápanie školského areálu • nevyhovujúca palivová základňa v ZŠ a terajšom Obecnom úrade • dlhodobý rozostavaný objekt obecného úradu • nedostatočný technický stav súčasného objektu OÚ • nedobudované športové ihrisko v areáli školy • nedobudovaná telocvičňa pri ZŠ • chýbajúci lekár - stomatológ v zdravotnom stredisku • pomalé rozvíjanie malého a stredného podnikania • slabé zázemie neziskových organizácií a občianskych aktivít • chýbajúce služby pre obyvateľstvo • chýbajúce malé prevádzky a podniky s diverzifikovanou základnou výrobou • nedostatok finančných prostriedkov na realizovanie projektových zámerov samosprávy a podnikateľských subjektov • nedostatok vybudovaných vonkajších priestorov pre masové podujatia v obci • slabá ponuka kultúrno-spoločenských aktivít • nedostatok športovísk pre kolektívne a individuálne športy • vykurovanie domácností tuhými palivami aj napriek tomu, že v obci je zavedený plyn • nízka bonita poľnohospodárskej pôdy

<ul style="list-style-type: none"> • pôsobnosť vysunutého pracoviska ZUČ výchova mladých hudobníkov • spevokol v obci pri E.C.A.V • Dobrovoľný hasičský zbor s dlhoročnou tradíciou • silná športová tradícia • existujúce pracovné príležitosti v obci • podnikateľské subjekty v obci 	<ul style="list-style-type: none"> • nedobudované centrum obce • chýbajúca oddychová zóna v obci • doterajšie nevyužívanie zeleného odpadu - chýba kompostovisko • sporadické divoké skládky na území obce • nedostatočne rozvinutý cestovný ruch vzhľadom na potenciál obce • slabá schopnosť obyvateľstva akceptovať zvýšený trend cestovného ruchu a zapojenie sa do jeho rozvoja • chýbajúce reštauračné a stravovacie služby • chýbajúce doplnkové služby pre CR • nedostatok informačných tabúl s označením historických kultúrnych pamiatok, miestnych turistických a cykloturistických trás a miestnych inštitúcií • chýbajúca kapacita ubytovacích zariadení pre domácich a zahraničných návštevníkov • chatová oblasť nie je elektrifikovaná • obmedzenia vyplývajúce z vymedzených chránených území • nevyužitie možnosti spolupráce s okolitými obcami, príp. zahraničnými partnermi
---	---

Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • napojenie na medzinárodné dopravné koridory; diaľnica Žilina - Košice • priaznivý demografický vývoj zabezpečený najmä migráciou do obce • využitie voľných plôch na IBV • možnosti pre IBV a HBV • vysporiadanie pozemkov pri Športovom dome od SPF • majetkové vysporiadanie mostov • vypracovanie aktuálnych statických posudkov na mosty • inštalácia zrkadiel na križovatkách • možnosť vybudovania malého priemyselného parku v novej časti obce • dokončenie výstavby kanalizácie a vodovodu • rekonštrukcia zvršku komunikácií • výstavba chodníkov - zámková dlažba • dostavba polyfunkčného objektu OÚ • zmena palivovej základne u ZŠ a OcÚ - plynofikácia • komplexná rekonštrukcia budovy ZŠ dostavba telocvične • vybudovanie vonkajšieho polyfunkčného a celosezónneho ihriska v areáli ZŠ • následne možnosť vybudovania parkovej oddychovej zóny pre občanov vybudovanie centrálne oddychovej zóny • možnosť vybudovať detské ihriská na pozemkoch obce • vybudovanie malého amfiteátra ako priestoru pre väčšie podujatia v exteriéri • väčšia ponuka kultúrno-spoločenských aktivít pre rôzne vekové skupiny, najmä pre mládež • podpora záujmových aktivít zo strany obce • vytvorenie nových klubových priestorov po dostavbe polyfunkčného domu • priestorové možnosti pre zriadenie sociálneho zariadenia pre starších a nevládných občanov • zabezpečenie stomatologického ošetrovania v zdravotnom stredisku • vysporiadanie pozemkov na miestnom cintoríne • vysporiadanie pozemkov pod miestnymi komunikáciami • vybudovanie osvetlenia na miestnom cintoríne 	<ul style="list-style-type: none"> • globálne a klimatické zmeny • konflikt environmentálnych a ekonomických záujmov • vymedzené chránené územia • nízka bonita využívanej poľnohospodárskej pôdy a tvrdé klimatické podmienky • odchod ľudí s vyšším vzdelaním • nezáujem mladých ľudí o riešenie problémov obce • vandalizmus • migrácia pracovnej sily • nedostatočná propagácia a informácia o možnostiach v regióne • nedostatočné stravovacie a ubytovacie kapacity na potrebnej úrovni • nedostatočný bytový fond • stagnujúca obnova kultúrnych a školských zariadení z dôvodu nezískania finančných príspevkov • obmedzené možnosti pre telovýchovu a šport • indiferentný postoj občanov k rozvoju cestovného ruchu • malá odvaha obyvateľov vstupovať do podnikateľských aktivít • zložitosť usporiadania vlastníckych vzťahov, najmä k pôde • nedostatok finančných zdrojov pre vysporiadanie vlastníckych vzťahov a zabezpečenia technickej dokumentácie • nevyhovujúci finančný rámec na budovanie a rekonštrukciu objektov občianskej vybavenosti • nepriaznivá (demotivujúca) legislatíva pre začínajúcich podnikateľov • hrozba nútenej správy obce z dôvodu pretrvávajúcich súdnych sporov obce z výstavby 32 BD • možnosť straty vodných zdrojov, znečistenia ovzdušia a hluku z titulu výstavby diaľnice D 1 tunelom Korbeľka

<p>vybudovanie urnového hája na miestnom cintoríne</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobudovanie chodníka na cintoríne • inštalácia systému orientačných tabúl v obci • pripojenie knižnice na internet • vydanie multimediálnych propagačných materiálov o obci • rozvojový potenciál ukrytý v kultúrnych a spoločenských tradíciách a remeslách (pltníctvo) - možnosť zriadenia pamätnej izby, resp. minimúzea • spájanie tradičných aktivít a slávností s podnikateľskými aktivitami možnosti nadviazania na tradičné výroby a remeslá • výrub starých stromov a nahradenie novou zelenou v obci • atraktívne prírodné prostredie vhodné pre rozvoj cestovného ruchu a turistiky • využitie vodného diela na cestovný ruch - povolenie Vodohospodárskej správy • podmienky na chov koní – hipoturistika • možnosti pre vytváranie cykloturistiky, poľovníctva a pešej turistiky • zavedenie systému tzv. hnedých turistických tabúl • elektrifikácia chatovej oblasti • vybudovanie sociálneho zariadenia so septikom pri lyžiarskom vleku • rozvoj poľovníctva a rybárstva • lepšia propagácia zimného strediska a vleku (školy, okolité obce) • možnosti výstavby nových atraktívnych ihrísk a plôch - tenisové kurty, korčuliarska dráha, detské ihriská • príležitosti pre nové pracovné miesta • napojené na rozvoj cestovného ruchu predpoklady pre rozvoj obchodnej siete, reštauračných služieb • predpoklad pre rozvoj privátneho ubytovania • dostupnosť k finančným prostriedkom zo štátnych zdrojov a ŠF • možnosti cezhraničnej spolupráce s obcami v mikroregióne a s partnermi v Čechách a Poľsku • v rámci mikroregiónu obnoviť tradíciu kráľovskej cesty Via-Regia na trase Nolčovo - Krpeľany (lokalita Hradské) - Ľubochňa (informačné tabule, úprava cesty) • dobudovanie náučného chodníka Tiešňava 	
--	--

<ul style="list-style-type: none"> • podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie • poľnohospodárska výroba ekologickým spôsobom • podpora internetizácie a informatizácie spoločnosti • spolupráca s partnermi pri rozvoji miestnej zamestnanosti • podpora vzniku obecných firiem/sociálnych podnikov 	
---	--

1.10 Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja

1.10.1 Kľúčové disparity

Z vykonanej SWOT analýzy boli definované hlavné problémy obce:

- * ***zlý technický stav verejného osvetlenia***
identifikátor: výška investície
objem investícií na rekonštrukciu a údržbu osvetlenia
- * ***nevyhovujúci technický stav budovy ZŠ, MŠ a OÚ***
identifikátor: výška investície
objem investícií na rekonštrukciu a údržbu
- * ***neexistujúca kanalizácia v starej časti obce***
identifikátor: %-podiel objektov pripojených na kanalizáciu
- * ***nedostatočná infraštruktúra pre voľnočasové aktivity dospelých a pre deti***
identifikátor: počet skolaudovaných objektov
výška investícií do infraštruktúry
- * ***nedostatočná kapacita Zberného dvora***
identifikátor: výška investície
- * ***nevyhovujúci priestor a nízka kapacita Kultúrneho domu***
identifikátor: výška investície

1.10.2 Faktory rozvoja

Z vykonanej SWOT analýzy boli identifikované faktory rozvoja obce:

➤ ***efektívne využívať zdroje pre rozvoj obce***

identifikátor: počet úspešných projektov podporených zo štrukturálnych fondov, grantových programov MVO a VÚC

➤ ***využiť predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu***

identifikátor: počet návštevníkov
počet lôžok
počet zariadení pre využitie voľného času
km náučných chodníkov, turistických trás, cyklotrás

➤ ***využiť dobrú geografickú polohu obce***

identifikátor: počet a štruktúra návštevníkov
počet novovzniknutých podnikateľských subjektov

➤ ***zlepšiť technickú infraštruktúru a zvýšiť príťažlivosť obce***

identifikátor: km zrekonštruovaných ciest
km vybudovaných chodníkov
počet objektov drobnej architektúry
výška investície na rekonštrukciu Kultúrneho domu, verejného osvetlenia

➤ ***využívať obnoviteľné zdroje energie***

identifikátor: pomer energie vyrobenej z obnoviteľných zdrojov k energii z verejných sietí

➤ ***zvyšovať environmentálne povedomie občanov***

identifikátor: počet domácností zapojených do separovaného zberu odpadov
počet informačných podujatí o spracovaní odpadov

➤ ***zachovať kultúrne a historické dedičstvo prostredníctvom klubovej činnosti a občianskych aktivít***

identifikátor: počet podujatí
počet občanov zapojených do klubovej činnosti

2 STRATEGICKÁ ČASŤ

Vízia:

Obec Krpeľany bude dynamicky sa rozvíjajúcou obcou s kvalitným životným prostredím a vysokou kvalitou života jej obyvateľov, ktorá bude silnou súčasťou regiónu Turiec.

Strategické ciele	1. Zabezpečiť vysokú kvalitu života pre všetkých obyvateľov obce, so zameraním na zdravé životné prostredie
	2. Vytvoriť podmienky pre aktivizáciu miestneho obyvateľstva pri zachovávaní tradícií a zhodnocovaní miestneho potenciálu
	3. Využiť prírodné, kultúrne a historické dedičstvo na rozvoj cestovného ruchu

2.1 Špecifické ciele

Strategický cieľ 1	Zabezpečiť vysokú kvalitu života pre všetkých obyvateľov obce, so zameraním na zdravé životné prostredie
--------------------	--

Špecifické ciele:

- 1.1 Rekonštrukciou a vybudovaním technickej infraštruktúry, zvyšovaním bezpečnosti obyvateľov a návštevníkov obce posilniť kvalitu života obyvateľov.
- 1.2 Revitalizáciou verejných priestranstiev v obci zlepšiť a zatriktívniť jej vzhľad
- 1.3 Podporovať prispôsobovanie sa zmenám klímy a zlepšovať životné prostredie

Strategický cieľ 2 Vytvoriť podmienky pre aktivizáciu miestneho obyvateľstva pri zachovávaní tradícií a zhodnocovaní miestneho potenciálu

Špecifické ciele:

- 2.1 Rozvíjať podmienky pre športovo - rekreačného a kultúrneho vyžitia v obci
- 2.2 Vytvárať podmienky pre rozvoj podnikateľského prostredia v obci
- 2.3 Podporovať spolupracujúce prostredie a hospodársky rozvoj

Strategický cieľ 3 Využiť prírodné, kultúrne a historické dedičstvo na rozvoj cestovného ruchu

Špecifické ciele:

- 3.1 Zabezpečiť vybudovanie a modernizáciu infraštruktúry pre ponuku cestovného ruchu

V strategickej časti boli naplánované opatrenia pre všetky definované špecifické ciele. V akčných plánoch boli naplánované projektové zámery do roku 2020 len na opatrenia, ktoré je obec rozhodnutá v tomto období realizovať. V prípade potreby bude vykonaná aktualizácia dokumentu z doplnením ďalších projektových zámerov.

3 PROGRAMOVÁ ČASŤ

3.1 Opatrenia

Strategický cieľ 1	Zabezpečiť vysokú kvalitu života pre všetkých obyvateľov obce, so zameraním na zdravé životné prostredie
---------------------------	---

Špecifický cieľ 1.1 - Rekonštrukciou a vybudovaním technickej infraštruktúry, zvyšovaním bezpečnosti obyvateľov a návštevníkov obce posilniť kvalitu života obyvateľov.

Opatrenia:

1.1.1 Rekonštrukcia a dobudovanie verejného osvetlenia za účelom zvýšenia bezpečnosti obyvateľov

1.1.2 Vybudovanie kanalizácie a vodovodu v časti obce

1.1.3 Podpora budovania cyklokoridorov a cyklociest pre nemotorovú dopravu

Špecifický cieľ 1.2 - Revitalizáciou verejných priestranstiev v obci zlepšiť a zatriktívniť jej vzhľad

Opatrenia:

1.2.1 Vybudovanie oddychovej zóny v obci

Špecifický cieľ 1.3 - Podporovať prispôsobovanie sa zmenám klímy a zlepšovať životné prostredie

Opatrenia:

1.3.1 Zvyšovanie energetickej efektívnosti verejných budov

1.3.2 Skvalitnenie systému zberu, separácie a zneškodňovanie resp. zhodnocovanie odpadu

1.3.3 Realizácia opatrení na ochranu a propagáciu životného prostredia v obci

Strategický cieľ 2 Vytvoriť podmienky pre aktivizáciu miestneho obyvateľstva pri zachovávaní tradícií a zhodnocovaní miestneho potenciálu

Špecifický cieľ 2.1 - Rozvíjať podmienky pre športovo - rekreačné a kultúrneho využitia v obci

Opatrenia:

2.1.1 Vytvorenie priestorov pre voľnočasové aktivity detí a spolkovú činnosť dospelých rekonštrukciou a modernizáciou Kultúrneho domu

2.1.2 Rekonštrukcia a modernizácia športového areálu

2.1.3 Výstavba telocvične

Špecifický cieľ - 2.2 Vytvárať podmienky pre rozvoj podnikateľského prostredia v obci

Opatrenia:

2.2.1 Spolupráca s podnikateľmi na rozvoji zamestnanosti

2.2.2 Vytváranie podmienok pre príchod nových investícií

Špecifický cieľ - 2.3 Podporovať spolupracujúce prostredie a hospodársky rozvoj

Opatrenia:

2.3.1 Vytváranie partnerstiev pre projekty

2.3.2 Podpora prístupu LEADER

2.3.3 Rozvoj spolupráce subjektov na úrovni obce, regiónu, ako i na národnej a medzinárodnej úrovni

Strategický cieľ 3 Využiť prírodné, kultúrne a historické dedičstvo na rozvoj vidieckeho cestovného ruchu

Špecifický cieľ - 3.1 Zabezpečiť vybudovanie a modernizáciu infraštruktúry pre ponuku cestovného ruchu

Opatrenia:

3.1.1 Skvalitnenie a vybudovanie drobnej infraštruktúry CR

3.1.2 Dobudovanie náučných chodníkov

3.1.3 Zvýšenie informovanosti a priestorovej orientácie v obci

4 REALIZAČNÁ ČASŤ

AKČNÝ PLÁN pre strategický cieľ 1

1.)

Názov projektu: Verejné osvetlenie – úspora pre všetkých

Cieľ projektu: skvalitniť technickú infraštruktúru a zabezpečiť bezpečnosť v obci

Aktivity:
1. Výmena osvetlenia
2. Rekonštrukcia trafostaníc
3. Vybudovanie osvetlenia na miestnom cintoríne

Realizátor: Obec

Indikátory:
výška investície
počet zrekonštruovaných svietidiel

Doba realizácie: 2016-2018

Výška investície: 195.000 €

Financovanie: Vlastné zdroje, úver, VSP

Realizáciou sa dosiahne splnenie Strategického cieľa 1. špecifického cieľa 1.1.
a opatrenia 1.1.1

2.)

Názov projektu: Vybudovanie vodovodnej siete a kanalizácie v časti obce

Cieľ projektu: zlepšiť kvalitu životného prostredia a zvýšiť úroveň občianskej vybavenosti obce

Aktivity:
1. Výstavba kanalizácie v Starej časti obce
2. Vybudovanie vodovodnej siete a kanalizácie v IBV Krpeľany Juh

Realizátor: Obec/TURVOD, a.s.

Indikátory:
výška investície
% napojených domácností

Doba realizácie: 2016 - 2020

Výška investície: 560.000 €

Financovanie: Environmentálny Fond

Realizáciou sa dosiahne splnenie Strategického cieľa 1. špecifického cieľa 1.1
a opatrenia 1.1.2

3.)

Názov projektu:	Zvyšovanie energetickej efektívnosti verejných budov
Cieľ projektu:	znižieť energetickú náročnosť budov
Aktivity:	1. Zníženie energetickej náročnosti budovy Materskej školy obce Krpeľany 2. Stavebné úpravy objektu Obecného úradu Krpeľany 3. Zníženie energetickej náročnosti budovy Základnej školy 4. Zníženie energetickej náročnosti budovy Zdravotného strediska Krpeľany
Realizátor:	Obec
Indikátory:	výška investície % úspora emisií % úspora energií
Doba realizácie:	2017 - 2020
Výška investície:	740.000 € + 170 000
Financovanie:	zdroje z rozpočtu obce, Dotácia Environmentálny fond – Zvyšovanie energetickej účinnosti existujúcich verejných budov vrátane zateplovania

Realizáciou sa dosiahne splnenie Strategického cieľa 1. špecifického cieľa 1.3.

a opatrenia 1.3.1

4.)

Názov projektu:	Skvalitnenie systému zberu, separácie a zneškodňovanie resp. zhodnocovanie odpadu
Cieľ projektu:	zníženie nákladov na odvoz odpadu
Aktivity:	1. Zber biologicky rozložiteľného odpadu a zeleného odpadu v obci Krpeľany 2. Sanácia miest s nezákonne umiestneným odpadom v k.ú. Krpeľany
Realizátor:	Obec
Indikátory:	výška investície množstvo odpadu t/rok
Doba realizácie:	2017 - 2020
Výška investície:	400.000 €
Financovanie:	zdroje z rozpočtu obce, Environmentálny fond

Realizáciou sa dosiahne splnenie Strategického cieľa 1. špecifického cieľa 1.3.

a opatrenia 1.3.2

AKČNÝ PLÁN pre strategický cieľ 2

1.)

Názov projektu : Rekonštrukcia a modernizácia Kultúrneho domu

Cieľ projektu: modernizovať obecný majetok a hospodárne ho využiť pre všetkých obyvateľov obce a súčasne vytvoriť priestor pre spolkovú činnosť a kultúrno-spoločenský život v obci

Aktivity:

1. Projektová dokumentácia
2. Rekonštrukcia časti budovy Kultúrneho domu vrátane činností zabezpečujúcich energetické úspory (zateplenie, výmena okien, vykurovanie)
3. Modernizácia interiéru KD

Realizátor: Obec

Indikátory: výška investície
výška energetickej úspory

Doba realizácie: 2017 - 2019

Výška investície: 100.000 €

Financovanie: zdroje z rozpočtu obce, Environmentálny fond, IROP

Realizáciou sa dosiahne splnenie Strategického cieľa 2, špecifického cieľa 2.1
a opatrenie 2.1.1

AKČNÝ PLÁN pre strategický cieľ 3

1.)

Názov projektu: Náučný chodník Pohanovo

Cieľ projektu: zatriktívnenie obce pre návštevníkov regiónu

Aktivity:

1. Dobudovanie náučného chodníka a napojenie na existujúci náučný chodník

Realizátor: Obec

Indikátory: počet návštevníkov
počet vytvorených objektov infraštruktúry CR

Doba realizácie: 2016 – 2017

Výška investície: 6.000 €

Financovanie: INTERREG V- A Slovenská republika – Česká republika, ID prioritnej osi 2 Kvalita životného prostredia, ID: 2.1 Zvýšenie atraktívnosti kultúrneho a prírodného dedičstva pre obyvateľov a návštevníkov cezhraničného regiónu, Investičná priorita: 3. Zachovanie, ochrana, podpora a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva

Realizáciou sa dosiahne splnenie Strategického cieľa 3, špecifického cieľa 3.1 a opatrenia 3.1.2

Tabuľka – Plán hodnotenia a monitorovania

Plán predbežných hodnotení PHSR na programové obdobie 2016-2025		
Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania/periodicita
Strategické hodnotenie	2018	Podľa rozhodnutia obce a vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie		
Tematické hodnotenie časti PHSR	2017	
Ad hoc mimoriadne hodnotenie		Pri značnom odklone od stanovených cieľov
		Pri návrhu na revíziu PHSR
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti		Na základe rozhodnutia starostu, kontrolného orgánu obce, podnetu poslancov, na základe protokolu NKÚ, správy auditu a pod.

Zdroj: vlastné spracovanie

5 FINANČNÁ ČASŤ

Tabuľka – Indikatívny rozpočet - sumarizácia

	Rok									
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Spolu
Strateg. cieľ 1	120 000,00 €	348 000,00 €	302 000,00 €	200 000,00 €	25 000,00 €					1 895 000,00 €
Strateg. cieľ 2		30 000,00 €		90 000,00 €	280 000,00 €					400 000,00 €
Strateg. cieľ 3		6 000,00 €	5 000,00 €	3 000,00 €	7 000,00 €	5 000,00 €	5 000,00 €			31 000,00 €
	120 000,00 €	384 000,00 €	307 000,00 €	293 000,00 €	1 212 000,00 €	5 000,00 €	5 000,00 €			2 326 000,00 €

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka – Finančný rámec pre realizáciu PHSR

Opatrenie	Kód a názov projektu/aktivity	Termín realizácie projektu/aktivity	Zdroje celkom
Strategický cieľ 1			1 895 000,00 €
Špecifický cieľ 1.1			755 00,00 €
	1.1.1 Rekonštrukcia dobudovanie verejného osvetlenia za účelom zvýšenia bezpečnosti obyvateľov	2016-2018	195 000,00 €
	1.1.2 Vybudovanie kanalizácie a vodovodu v časti obce	2016-2020	560 000,00 €
	1.1.3 Podpora budovania cyklokoridorov a cyklociest pre nemotorovú dopravu		
Špecifický cieľ 1.2			
	1.2.1 Vybudovanie oddychovej zóny v obci		
Špecifický cieľ 1.3			1 140 00,00 €
	1.3.1 Zvyšovanie energetickej efektívnosti verejných budov	2017-2020	740 000,00 €
	1.3.2 Skvalitnenie systému zberu, separácie a zneškodňovanie resp. zhodnocovanie odpadu	2017-2020	400 000,00 €
	1.3.3 Realizácia opatrení na ochranu a propagáciu životného prostredia v obci		
Strategický cieľ 2			400 000,00 €
Špecifický cieľ 2.1			400 000,00 €
	2.1.1 Vytvorenie priestorov pre voľnočasové aktivity detí a spolkovú činnosť dospelých rekonštrukciou a modernizáciou Kultúrneho domu	2017-2019	100 000,00 €
	2.1.2 Rekonštrukcia a modernizácia športového areálu		
	2.1.3 Výstavba telocvične	2017-2020	300 000,00 €
Špecifický cieľ 2.2			
	2.2.1 Spolupráca s podnikateľmi na rozvoji zamestnanosti		
	2.2.2 Vytváranie podmienok pre		

	príchod nových investícií		
Špecifický cieľ 2.3			
	2.3.1 Vytváranie partnerstiev pre projekty		
	2.3.2 Podpora prístupu LEADER		
	2.3.3 Rozvoj spolupráce subjektov na úrovni obce, regiónu, ako i na národnej a medzinárodnej úrovni		
Strategický cieľ 3			31 000,00 €
Špecifický cieľ 3.1	3.1.1 Skvalitnenie a vybudovanie drobnej infraštruktúry CR	2020-2022	15 000,00 €
	3.1.2 Dobudovanie náučných chodníkov	2016-2017	6 000,00 €
	3.1.3 Zvýšenie informovanosti a priestorovej orientácie v obci	2018-2020	10 000,00 €

Zdroj: vlastné spracovanie

Pre ostatné navrhované opatrenia a aktivity budú využité zdroje z grantov, podporných programov a vyhlásených aktuálnych výziev.

Vo finančnom pláne boli naplánované najaktuálnejšie investičné zámery obce.

Tabuľka – Model viac zdrojového financovania – intervenčná matica

Viac zdrojové financovanie							
Prioritná oblasť	Celkové náklady	Verejné zdroje					Súkromné zdroje
		EÚ	Štát	VÚC	Obec	Spolu	
Opatrenie 1.1	755 000,00 €		532 000,00 €		223 000,00 €	755 000,00 €	
Opatrenie 1.2							
Opatrenie 1.3	1 140 000,00 €		1 083 000,00 €		57 000,00 €	1 140 000,00 €	
Opatrenie 2.1	400 000,00 €	340 000,00 €	40 000,00 €		20 000,00 €	400 000,00 €	
Opatrenie 2.2							
Opatrenie 2.3							
Opatrenie 3.1	31 000,00 €	26 350,00 €	3100,00 €		1 550,00 €	31 000,00 €	

Zdroj: vlastné spracovanie

6 Prílohy

Povinné prílohy

Príloha č. 1 – Zoznam členov riadiaceho tímu

Príloha č. 2 – Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR

Príloha č. 3 – Zoznam skratiek použitých v PHSR

Príloha č. 4 – Akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky (x+2)

Príloha č. 1 – Zoznam členov riadiaceho tímu

Mgr. Jaroslav Král' – starosta

Ing. Miroslav Šparec – zástupca starostu

Milan Kučma – poslanec

Ing. Július Maslák – poslanec

Roman Matúška – poslanec

Róbert Pokrievka – poslanec

Milan Raffaj – poslanec

Ing. Peter Špirko – poslanec

Zdenko Štefunda – poslanec

Marek Vanko - poslanec

Ing. Janka Mikušáková – RRADT

Ing. Libuša Bajanová – RRADT

Príloha č. 2 – Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR

1. Stratégia Európa 2020
2. Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 v znení Zmien a doplnkov č.1
3. Partnerská dohoda
4. Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, 2010
5. Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v SR
6. Operačné programy pre programové obdobie 2014 - 2020:
 - Operačný program Kvalita životného prostredia,
 - Operačný program Ľudské zdroje,
 - Integrovaný regionálny operačný program,
 - iROP
7. Programy cieľa európska územná spolupráca
8. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja pre roky 2014 – 2020
9. Územný plán obce Krpeľany
10. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Krpeľany na roky 2007 – 2016
11. Budovanie cyklotrás na území Žilinského samosprávneho kraja (cyklostratégia)
12. Stratégia rozvoja cestovného ruchu ŽSK pre roky 2007 – 2013

Príloha č. 3 – Zoznam skratiek použitých v PHSR

CR	Cestovný ruch
EAO	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo
EÚ	Európska únia
CHVO	Chránená vodohospodárska oblasť
IBV	Individuálna bytová výstavba
k.ú.	Katastrálne územie
MŠ	Materská škola
MVO	Mimovládne organizácie
NKP	Národná kultúrna pamiatka
NKÚ	Najvyšší kontrolný úrad
OÚ	Obecný úrad
OZ	Občianske združenie
OZ	Obecné zastupiteľstvo
PD	Poľnohospodárske družstvo
PHO	Pásma hygienickej ochrany
PHSR	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
RRA DT	Regionálna rozvojová agentúra Dolný Turiec
SHR	Samostatne hospodáriaci roľník
SODB	Sčítanie obyvateľov, domov a bytov
SR	Slovenská republika
TTP	Trvale trávne porasty
ÚP	Územný plán
ÚPSVaR	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
VÚC	Vyšší územný celok
ZMOS	Združenie miest a obcí Slovenska
ZMOT	Združenie miest a obcí Turca
ZŠ	Základná škola
ŽSK	Žilinský samosprávny kraj

AKČNÝ PLÁN pre strategický cieľ 1

1.)

Názov projektu:	Verejné osvetlenie – úspora pre všetkých
Cieľ projektu:	skvalitniť technickú infraštruktúru a zabezpečiť bezpečnosť v obci
Aktivity:	1. Výmena osvetlenia 2. Rekonštrukcia trafostaníc 3. Vybudovanie osvetlenia na miestnom cintoríne
Realizátor:	Obec
Indikátory:	výška investície počet zrekonštruovaných svietidiel
Doba realizácie:	2016-2018
Výška investície:	195.000 €
Financovanie:	Vlastné zdroje, úver, VSP

Realizáciou sa dosiahne splnenie Strategického cieľa 1. špecifického cieľa 1.1.
a opatrenia 1.1.1

2.)

Názov projektu:	Vybudovanie vodovodnej siete a kanalizácie v časti obce
Cieľ projektu:	zlepšiť kvalitu životného prostredia a zvýšiť úroveň občianskej vybavenosti obce
Aktivity:	1. Výstavba kanalizácie v Starej časti obce 2. Vybudovanie vodovodnej siete a kanalizácie v IBV Krpeľany Juh
Realizátor:	Obec/TURVOD, a.s.
Indikátory:	výška investície % napojených domácností
Doba realizácie:	2016 - 2020
Výška investície:	560.000 €
Financovanie:	Environmentálny Fond

Realizáciou sa dosiahne splnenie Strategického cieľa 1. špecifického cieľa 1.1
a opatrenia 1.1.2

3.)

Názov projektu:	Zvyšovanie energetickej efektívnosti verejných budov
Cieľ projektu:	znižieť energetickú náročnosť budov
Aktivity:	1. Zníženie energetickej náročnosti budovy Materskej školy obce Krpeľany 2. Stavebné úpravy objektu Obecného úradu Krpeľany 3. Zníženie energetickej náročnosti budovy Základnej školy
Realizátor:	Obec
Indikátory:	výška investície % úspora emisií % úspora energií
Doba realizácie:	2017 - 2020
Výška investície:	740.000 €
Financovanie:	zdroje z rozpočtu obce, Dotácia Environmentálny fond – Zvyšovanie energetickej účinnosti existujúcich verejných budov vrátane zatepľovania

**Realizáciou sa dosiahne splnenie Strategického cieľa 1. špecifického cieľa 1.3.
a opatrenia 1.3.1**

4.)

Názov projektu:	Skvalitnenie systému zberu, separácie a zneškodňovanie resp. zhodnocovanie odpadu
Cieľ projektu:	zniženie nákladov na odvoz odpadu
Aktivity:	1. Zber biologicky rozložiteľného odpadu a zeleného odpadu v obci Krpeľany 2. Sanácia miest s nezákonne umiestneným odpadom v k.ú. Krpeľany
Realizátor:	Obec
Indikátory:	výška investície množstvo odpadu t/rok
Doba realizácie:	2017 - 2020
Výška investície:	400.000 €
Financovanie:	zdroje z rozpočtu obce, Environmentálny fond

**Realizáciou sa dosiahne splnenie Strategického cieľa 1. špecifického cieľa 1.3.
a opatrenia 1.3.2**

AKČNÝ PLÁN pre strategický cieľ 2

1.)

Názov projektu : Rekonštrukcia a modernizácia Kultúrneho domu

Cieľ projektu: modernizovať obecný majetok a hospodárne ho využiť pre všetkých obyvateľov obce a súčasne vytvoriť priestor pre spolkovú činnosť a kultúrno-spoločenský život v obci

Aktivity:

1. Projektová dokumentácia
2. Rekonštrukcia časti budovy Kultúrneho domu vrátane činností zabezpečujúcich energetické úspory (zateplenie, výmena okien, vykurovanie)
3. Modernizácia interiéru KD

Realizátor: Obec

Indikátory: výška investície
výška energetickej úspory

Doba realizácie: 2017 - 2019

Výška investície: 100.000 €

Financovanie: zdroje z rozpočtu obce, Environmentálny fond, IROP

Realizáciou sa dosiahne splnenie Strategického cieľa 2, špecifického cieľa 2.1
a opatrenie 2.1.1

AKČNÝ PLÁN pre strategický cieľ 3

1.)

Názov projektu: Náučný chodník Pohanovo

Cieľ projektu: zatriktívnenie obce pre návštevníkov regiónu

Aktivity: 1. Dobudovanie náučného chodníka a napojenie na existujúci náučný chodník

Realizátor: Obec

Indikátory: počet návštevníkov
počet vytvorených objektov infraštruktúry CR

Doba realizácie: 2016 – 2017

Výška investície: 6.000 €

Financovanie: INTERREG V- A Slovenská republika – Česká republika, ID prioritnej osi 2 Kvalita životného prostredia, ID: 2.1 Zvýšenie atraktívnosti kultúrneho a prírodného dedičstva pre obyvateľov a návštevníkov cezhraničného regiónu, Investičná priorita: 3. Zachovanie, ochrana, podpora a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva

Realizáciou sa dosiahne splnenie Strategického cieľa 3, špecifického cieľa 3.1 a opatrenia 3.1.2